

1941-XX XIII ~ КН. II

БЪЛГАРСКИ
ТУРИЗЪМЪТЪ

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

МЕСЕЧНО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ЗА ТУРИЗЪМЪ, ПЛАНИНАРСТВО И СКИОРСТВО
ИЗДАВА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО
РЕДАКТИРА БОЖИДАРЪ СТОИЧКОВЪ

СЪДЪРЖАНИЕ

Бждещи задачи — Тодоръ Тодоровъ
На Фердинандовъ връхъ — Захарий Жандовъ
Залесяването на Витоша и ски-туризмътъ — Д-ръ Асенъ Биолчевъ
Снѣжна пролѣтъ — Петъръ Пауновъ
2000 дни на Мусала — Милко Божиловъ
Зимната подготовка на Швейцарската войска — Ст.
Планинарството като жизненъ стилъ — Петъръ Боевъ

ИЗВЕСТИЯ

За планинитѣ ни
Изъ Съюза
Какво ни даватъ кловетѣ
Български ски-съюзъ
Планинска фотография: Цвѣтната фотография — Георги Ст. Георгиевъ
Курсове по високо планинарство: Планинарство и скиорство
Практически съвети: Храната на планинаря — Д-ръ Л. Телчаровъ
Въпроси и отговори
Книжнина

Редакция и администрация ул. Позитано № 6, София, Тел. № 2-75-89 — Пощенска чекова
смѣтка № 672. Годишенъ абонаментъ лв. 45 за членове и лв. 100 за нечленове. Излиза
годишно въ 8 книжки, две отъ които двойни. Ваканционни месеци юлий и августъ.

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ИЗДАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО

Редакторъ БОЖИДАРЪ СТОИЧКОВЪ

ГОДИНА XXXIII

ФЕВРУАРИЙ 1941

КНИЖКА 2

Бъдещи задачи

Много задачи си постави нашиятъ Съюзъ презъ своето четиридесетгодишно съществуване и благодарение идеализма на членоветъ му, тѣ биваха винаги осъществявани.

Обхождането и опознаването на нашата природа и по-частно на нашиятъ планини бѣ първата задача. За постигането на тази основна задача се създаде цялата материална култура по нашиятъ планини, изразена въ хижи, заслони, маркировка и вървища. Постигнатитъ резултати за идеята на родния туризъмъ чрезъ тази материална култура сж безспорни. Днесъ нѣма кжтче въ нашето отечество, кждето туризъмътъ да нѣма своитъ последователи. Отъ тия редове на туристи се излъчи една срѣда, която почувствува нуждата отъ нови прояви, а именно стремежъ къмъ нашата висока планина и борба за завладяването ѝ. Тази срѣда нарастна и промѣни до голѣма степенъ образа на организацията ни.

Изникването на тази срѣда вървѣше успоредно съ заякчаването на материалнитъ придобивки и обратно. Многобройнитъ нощни лагерувания изъ снѣжнитъ полета и Скали на Рила при голѣмитъ зимни преходи дадоха напимъ указание за подбора на мѣстото на нѣкои отъ днешнитъ заслони. Следъ като заслонитъ бѣха въведени и тѣхния брой започна да расте всѣка година, въпросната срѣда взе тогава задоволителни размѣри, до степенъ че се изпусна изъ предвидъ необходимостта отъ приемственостъ.

И действително, по онова време можеше да се срѣдне отгласъ отъ тази високопланинска дейностъ и въ туристическиятъ ни срѣди и въ списанието ни. Въ последното се срѣщаха често статии за хубави зимни нѣколкодневни високопланински траверси по новооткрити пѣтища, за изкачване на наши високопланински върхове въ условията на заледения снѣгъ, за предприемани . . . и пропаднали голѣми планински начинания, като отъ всички тѣзи излети се донасяше и голѣмъ опитъ отъ планината. Въобще, отъ всичко личеше, че нашата висока планина, презъ време на най-голѣмото ѝ вѣлшебство — зимата — е често посещавана.

Това ставаше преди десетина години, когато хижи и заслони по високите части на нашите планини почти нямаше, а пък за белезани посоки из сжиците дълове и дума не можеше да става.

Постиженията от тази високопланинска дейност, изразени в завладяването на мъчностияните върхове на Пирин, Рила и Стара планина, както и в задграничните изкачвания на много върхове от всички почти европейски масиви, останаха да правят чест на нашия Съюз.

От две-три години, обаче, се забелязва едно понижаване на тази дейност, особено през зимните месеци. Това се вижда най-добре от нашите хижни книги за посещенията. Съв право може да се запитаме на какво се дължи това. Защото, при това масово разрастване на туризма и планинарството у нас, при наличността на многобройните планински хижи и заслони, понижаването на тази дейност е наистина мъчно обяснимо. Отговорът, смятаме, е единъ. — Ръководителите, по-скоро члените представители на високопланинската дейност у нас, тия които пробиваха трудния път на тази дейност преди две десетилетия, днес по много причини липсват. Те, обаче, показаха този път на своите приемници, като ги научиха на планинското изкуство. Но техните приемници, тия които сега заемат члените места на тази дейност, с малки изключения, не привличат истински нови последователи, които с пръсни сили да могат утре да разширят завладяването на нашите планини и да гарантират бъдната ни високопланинска дейност.

Не трябва да мислим, че само определено число са призвани да бъдат представители на тази планинска дейност. Планинарството предполага психологическо отношение към планината, но същевременно изисква специални познания и техническа подготовка. Много млади сили притежават въздушевието и могат да станат достойни планинари, в случай че получат подготовката. Нека нашите най-добри планинари си спомнят, че първата стъпка в тяхната планинска дейност сигурно е направена с водачеството на друго.

За постигането на тази задача ние трябва да направим всичко необходимо. Преди всичко вниманието ни трябва да бъде насочено и съсредоточено върху младежта. Младежта е, която има силите — и духовните и телесните. Ако проследим експедициите и по-сериозните турове в цял свят, ще видим чело място да имат младежите. Тази младеж, която има необходимите психологически данни, трябва да бъде привлечена, насочена към високата планина. За целта тези, които се смятат познавачи на нашата висока планина през всичките годишни времена, трябва да уреждат специални високопланински излети, в които да вземат участие много млади сили от туристическото ни движение, с цел да ги запознаят с техническите похвати на високопланинската дейност.

Тази задача сега ще бъде реализирана още по-лесно след като Българският алпийски клуб се причисли към Българския туристически съюз.

ТОДОФ ТОДОРОВ

Хребетът на Амбарица

На Фердинандовъ

Текстъ и снимки ЗАХАРИЙ ЖАНДОВЪ

Жановъ

За отиване на Юмрукъ-чалъ не бѣхме даже помислили, понеже знаехме, че трѣбва да се качватъ и слизатъ южнитѣ му скатове, което значи, че не може да се разчита поне въ основитѣ на никакъвъ снѣгъ. Интересното е, че именно тази липса на снѣгъ ни накара въ една сутринъ да вземемъ това решение. Рекохме си: „И така и така нѣма снѣгъ, поне ще направимъ единъ интересенъ излетъ“.

Какъ и да е тръгнахме въ сѣбота вечеръ. Спахме въ Пловдивъ и отъ тамъ, рано сутринъта съ отобусъ, следъ като ми-нахме наводненитѣ мѣста около Филипово, презъ Хисаря се домъкнахме до Карлово, кждето времето бѣше сравнително хубаво. До тукъ се движехме въ мъгла.

Въ Карлово ни чакаха двама души наши приятели, дошли отъ Калоферъ за да се качатъ заедно съ насъ. Групата ни се

състоеше отъ шесть души — двама метеоролози, вѣчни съпътници на лошото време, двамата наши приятели летци и ние двамата съ Къню, обикновени хора.

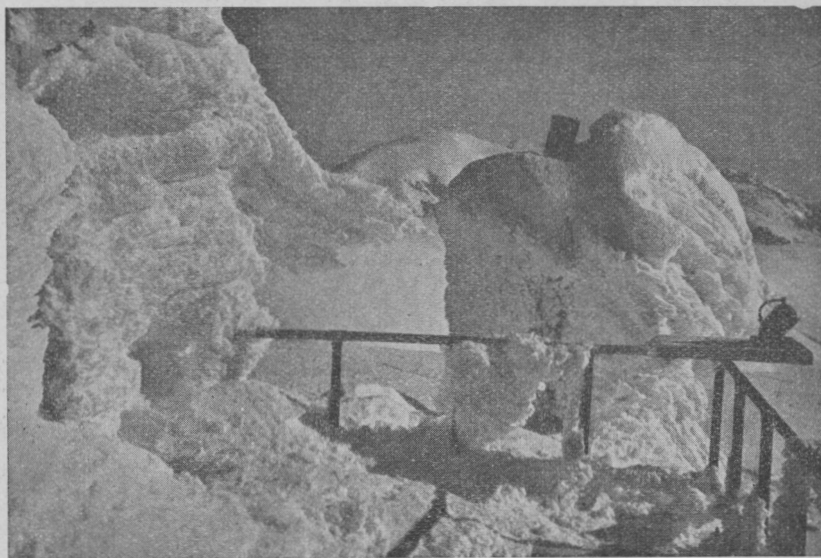
Следъ сигурното предсказание на метеоролозите, че „ако не вали и нѣма мъгла, ще имаме хубаво време“, тръгнахме придружени отъ още четири живи същества, за които времето и условията не играятъ роля и които едва ли трѣбва да причислимъ къмъ групата на туристите. Казахъ едва ли, но картината бѣше друга. Марко и Арабчо, придружени отъ двамата си господари, имаха повече туристически видъ съ 6-тъ ранници и още толкова чифта ски на самарите си, отколкото ние, съ по една шека въ ржка и увѣреността, че правимъ нѣщо много голѣмо.

Движехме се изъ мъгла по единъ пѣть съ нищо не подсказващъ, че правимъ зимна екскурзия — нѣмаше следа отъ снѣгъ и ледъ. При каптажа излѣзохме отъ мъглата и развеселени отъ това и повдигнатото самочувствие отъ така сполучливо предсказали времето метеоролози, продължихме презъ х. „Хубавецъ“ кждето се отдѣля пжтеката за х. „Амбарица“, презъ почивните станции на Червенъ кръстъ — за хижата. Отъ тукъ нагоре почнахме да газимъ мокъръ, даже кишавъ снѣгъ, който постепенно ставаше по-дълбокъ и сухъ. Всичко това не

се харесваше на Марко и Арабчо, особено на последния. Точно предъ хижата той отказа да върви, въпрѣки убедителността на прѣчката, съ която действуваше господарѣтъ му. Тукъ се яви на помощъ дипломатията, която вмѣсто съ ноти, гаранции и др. си послужи съ бучки захаръ, които Арабчо съ удоволствие поглѣщаше, но въпрѣки това продължаваше да върви съ неудоволствие. На около 200-300 метра отъ хижата, бѣхме принудени да освободимъ магарето отъ товара и изнесемъ всичко сами, като по този начинъ докажемъ възможностите си да носимъ сами товаръ, а едновременно проявимъ милостъ къмъ животното, следъ като последното около 10 километра е носило всичко на гърба си. Забележете, всичко това безъ да сме членове на Дружеството за закрила на животните.

Вечерта въ хижата, както всѣка обикновена вечеръ, хапнахме, попѣхме и се натъркаляхме на хубавите легла, съ две и плюсъ одеала. (Плюсътъ бѣше за тия, които умѣятъ винаги да се нареждатъ). Легнахме зеръ утре пѣтъ ни чака.

Забравихъ да кажа, че още въ Карлово нашите приятели ни наговориха купъ работи въ връзка съ вѣчния вѣтъръ и мъгли на Юмрука, за поледения и навѣтъ снѣгъ, вълци и т. н. и т. н., което правѣше да си

вр. Надемлий

представяме утрешния ден малко по-тежък, отколкото излъже.

Рано сутринта станаме, набързо закусихме, още по-набързо се омихме и почнахме да се готвим за пжтъ. Нѣколко минути преди насъ за върха потеглиха четири души пловдивчани и единъ карловецъ.

Излизаме навѣнъ и освенъ новия прѣх-кавъ снѣгъ, падналъ презъ нощта, за наша изненада виждаме кристално синьо небе и освѣтени отъ слънцето Голѣмъ и Малѣкъ Купенъ. Обръщаме се къмъ метеоролозитѣ, пакъ къмъ Купенитѣ и сме въ недоумение. Убедени сме, обаче, че всичко е временно. Не напразно сж заплахитѣ на нашитѣ приятели.

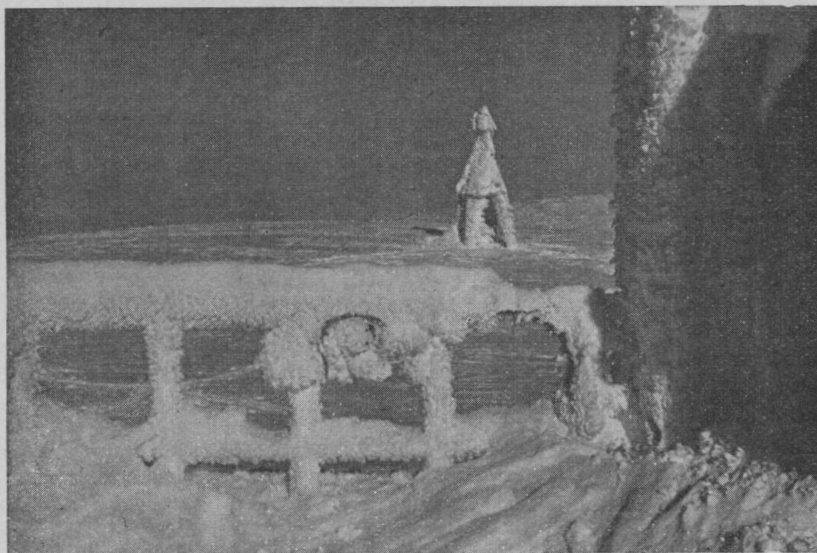
Най-сетне трѣгваме, криволичейки по пж-теката въ гората, като между клонитѣ непрекъснато виждаме какъ слънцето огрѣва все повече и повече Амбарица, Купенитѣ и Костенурката. Въ гората при заслончето се настигаме съ пловдивчани и образуваме обща група. Тукъ вече слънцето огрѣва и насъ. Снѣгътъ е чудесенъ и едвали не прилича всички да свалимъ коланитѣ си и се спустнемъ поне до гората.

До седлото между Дюсъ-чалъ и Сарж-кая погизихме доста дълбокъ снѣгъ, минавайки на нѣколко мѣста малки паднали лавини. Ето го най-сетне и Юмрука, огрѣнъ отъ

слънцето, като чели никога не е видѣлъ буря и мъгла, изгладенъ отъ новия снѣгъ като здравъ селски момъкъ. Вдѣсно пѣкъ Дюсъ-чалъ. Долу предъ насъ Джендема, кждето морето отъ облаци, заобиколило цѣлата планина, намалява ефекта отъ дълбочината му и човѣкъ се пита, защо е кръстенъ съ такова страшно име. Задъ насъ е все още Амбарица и Купенитѣ, а влѣво е Сарж-кая и Млѣчния чалъ. По тия последнитѣ сме решили да минемъ, за да отидемъ до заслончето подъ върха. Двамата наши приятели — летцитѣ, решиха пѣкъ да минатъ по лѣтния пжтъ, презъ тритѣ дерета, като разбира се погизатъ и по-дълбокъ снѣгъ.

Почнахме бавно качването, държейки самия ржбъ, понеже по него снѣгътъ е помалѣкъ и съ добре изчисленъ диагональ се отзовахме на Млѣчния чалъ, откъдето почва спускане. Точно задъ насъ е ржбътъ между Сарж-кая и Купенитѣ, които въ северната си частъ е съвсемъ отвесенъ. Отъ навѣтия снѣгъ ржбътъ е станалъ остъръ като ножъ, заплашващъ всѣки, които би се осмѣлилъ да го мине, ако въобще зимно време това би било възможно. Северна България е сжщо въ море отъ облаци, а далечъ на западъ Веженъ показва бѣлото си чело. Въпрѣки голѣмото разстояние, съвсемъ ясно се виждатъ Родопитѣ и Рила, като задъ първитѣ показва жберитѣ си и нашия

Фердинандовъ връхъ

Погледъ отъ Млѣчния-чалъ

Пиринъ. Витоша е като купчина, надъ която играятъ нѣколко малки облачета. Отъ Сръдна гора се вижда само едно или две връхчета, около Богданъ, като островчета всрѣдъ развълнувано море.

На заслона се събираме всички, хапваме и се печемъ на обилното обѣдно слънце, защото тукъ е като въ казанъ — слънцето така се отразява въ всички околни наклони, че едва ли не всѣки отъ насъ чувствува, че е въ фокуса на едно огромно вдлъбнато огледало, обърнато къмъ слънцето.

Това малко забутано заслонче, заобиколено отъ две страни съ така добре загладени снѣжни наклони, съ дебелия снѣгъ на покрива си, едва ли не ни се струва като ония мѣста, които виждаме снети въ хубавитѣ швейцарски и нѣмски алпийски списания, съ своя кристаленъ блѣстящъ снѣгъ, така спокойно наслаганъ. Но има нѣщо, което ни връща къмъ действителността. Нѣкой нашъ приятелъ туристъ, минавайки оттукъ, следъ като се е затоплилъ и сигурно добре отпочиналъ въ заслончето, нарочно или безъ да иска е забравилъ да затвори вратата, оставена отключена за туристи, които сж решили зимно време да качватъ тоя капризенъ връхъ. Резултатътъ —

една прѣспа напълнила антрето и стаичката на заслона, която прѣспа е невъзможно да се изрине безъ лопата и единъ заслонъ, който е негоденъ за използване тази зима.

Продължаваме къмъ върха ядосани отъ тая варварщина, като постепенно, поглеждайки къмъ всѣката прелестъ която ни заобикаля, се успокояваме. Сега Рила, Витоша, Пиринъ и Родопитѣ сж още по-хубави, защото слънцето е отишло на западъ и сѣнкитѣ на върховетѣ сж по-голѣми по посока на насъ.

Защо трѣбваше да направя последната си снимка още на Млѣчния-чалъ. Тая психоза, че времето ще се развали, насадена отъ разказитѣ за вѣчния вѣтъръ и мъгла на върха направиха това. А и азъ се чудя, какъ може да има човѣкъ хубаво време въ планината, когато е съ метеоролози. Провидението ли е решило да се подиграе съ всичкитѣ легенди за непристѣпността на Балкана зиме, които, запазени още въ Карлово и Калюферъ, правятъ жителитѣ на тия хубави градчета да се съмняватъ въ абсолютната нормалностъ на хората, които го посещаватъ презъ тоя сезонъ.

Какъ да е, качваме се на върха, посрещнати отъ Тарзанъ.

Въ Наблюдателницата на Фердинандовия връхъ му хвърлихме по една чашка конякъ, развързахме клюкитъ и малко по малко почнахме приготовленията за нощуването.

*

Заранъта пакъ слънце, още по-силно отъ вчерашното. Долу морето отъ облаци е като рамката на една хубава картина, за да направи деня още по-хубавъ.

Излизаме на пързалене по наклон къмъ заслончето. Снѣгътъ е цѣлиятъ отъ малки бисерни кристали, които шумятъ когато скитъ се плъзгатъ върху тѣхъ. Едва ли нѣкога бихме помислили, че този е именно върхътъ, който малкото туристи, които сж го спожодали зимно време, гледатъ колкото се може по-скоро да прехвърлятъ, за да стигнатъ нѣкоя отъ околнитъ хижи преди още да ги е завила мѣглата. Едвали тѣ, камоли жителитъ на градчетата отдолу, могатъ да си представятъ върха на вѣчнитъ мѣгли и бури така нарисуванъ отъ следитъ на скитъ. Неможейки повече да търпимъ, нѣколко души се пускаме до заслона, най-хубавиятъ спускъ за ски, който съмъ ималъ до сега, макаръ че това ни коствуваше около единъ часъ качване. А това се повтори и следъ обѣдъ.

Днитъ идваха единъ следъ другъ, въ изпращане и приемане всѣки денъ по на нѣкоя група.

Дойдоха и презъ хижа Тжжа три млади момчета отъ Търново съ много идеализъмъ и любовъ къмъ планината и малка екипировка. Действително за удивление.

*

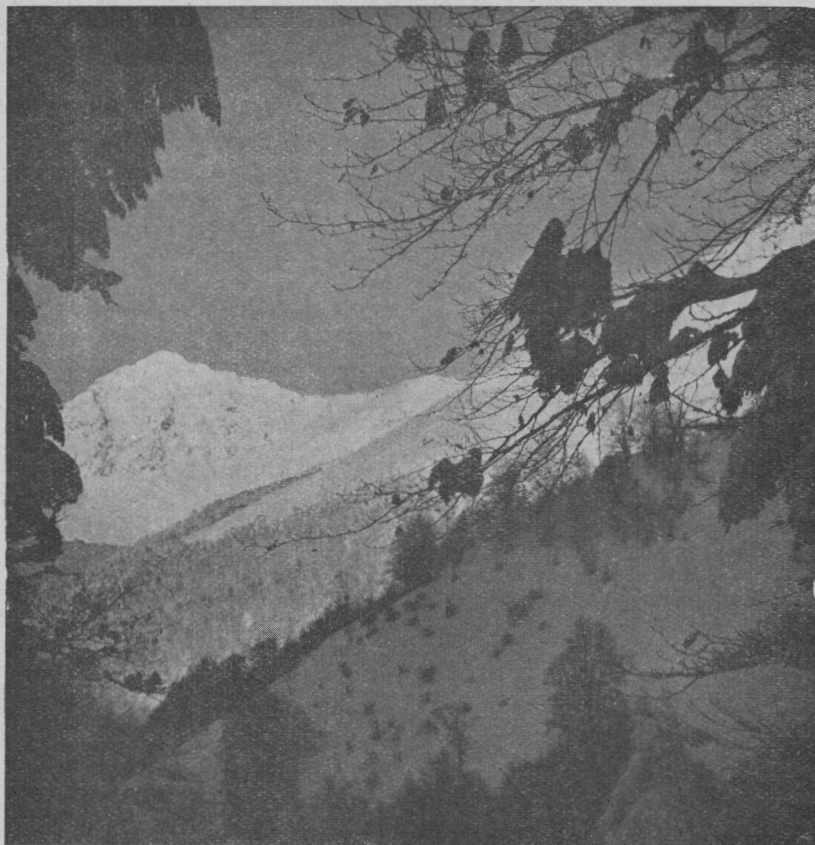
Така се изредиха нѣколко вълшебни слънчеви дни, единъ отъ други по-хубави.

Връхъ Мара-Гидикъ

Всѣка сутринъ слънцето освѣтяваше плувашитъ надъ море отъ облаци съседни върхове Мара-гидикъ, Кадемлия и Мазалатъ на изтокъ, Веженъ, Амбарица, Купенитъ, Млѣчния чалъ и Сарж-кая на западъ, а на юго-западъ Дюсъ-чалъ, надъ който въ далечината се открояваха Рила, Пиринъ и Родопитъ. Всѣка сутринъ бърборенето на наблюдателя, вписващъ метеорологичнитъ сведения въ дневника си, ни подсѣщаше, насъ, които бѣхме още въ леглото, че навънъ ни чака тая красота.

Всѣка вечеръ подъ свѣтлината на газената ламба, тихичко акомпанирайки си съ китарата, забравяхме покрититъ долъ съ море отъ облаци градове, радвахме се като деца

Изгледъ върху Малкия Купенъ.

на виденото презъ деня и, ако не бѣше традиционната трупа преди лѣгане, на която редовно губѣхъ, сигурно щѣхъ да съмъ истински щастливецъ, безъ грижи и мисълъ за долното, човѣшкото, за многото егоизъмъ и малкото приятелство и състрадание.

Но дойде деня на тръгването.

Трѣбваше да слѣземъ само двама души — Любомиръ, единъ отъ метеорологитѣ, и азъ. Любомиръ, това е човѣкътъ, съ когото съмъ билъ, за мое нещастие, когато въ планината ме е валѣлъ най-силния дѣждъ, най-безмилостния градъ и съмъ ималъ най-страшната буря — изобщо кадемъ човѣкъ. Но днесъ, за да станатъ всички изключения на едно, това не се случи. Докато стѣгахме раницитѣ, отвѣнъ се чуваше Тарзанъ, който направи наблюдението, опредѣляше гласно вида на облацитѣ: „кумулосъ стратосъ, цирози и т. н.“...

Скитѣ сж стегнати, раницитѣ сж на гърба ни, протоколното ржкостискане е напра-

вено, а вжтре у насъ има нѣщо, което иска да остане тукъ, нѣщо което натиска сърдцето ни...

Пакъ пускане къмъ заслона, това, обаче последно; после всѣко деренце ни отдалечава все повече и повече. Следитѣ отъ ски върху Юмрука вече не се виждатъ, остава общата маса безъ подробности.

Минаваме Дюсъ-чалъ, пускаме се по Алай-бузанъ и всичко около Юмрука е загубено, всичко свързано съ съня, изживѣнъ въ нѣколкото дни тамъ.

Следитѣ на скитѣ продължаватъ. За успокоение отсреща остава да се вижда само хребета на Амбарица, а долу нѣкъде при хората, които се боятъ отъ Балкана, низката мъгла случайно разкъсана показва отблѣсъцитѣ на слънцето отъ криволичещата карловска рѣка.

Скитѣ сж вече на гърба. Плѣзгавата пжтека ни води за Карлово.

ВЪНЕЦЪТЪ НА УРДИНИТЪ ЕЗЕРА — РИЛА

снимка В. З.

ЗАЛЕСЯВАНЕТО НА ВИТОША И СКИ ТУРИЗМОТЪ

Непосрѣдствената близость до София и наличността на евтини превозни сръдства правятъ Витоша лѣтенъ и зименъ туристически обектъ отъ неопенима стойность. Последната се увеличава още повече и за това, защото въ малкото гънки на планината — долините на Янчевската, Бистришката и Владейската рѣка — сж запазени значителни площи, покрити съ иглолистни гори, които презъ всѣко време на годината придаватъ особена свежестъ и разнообразие на пейзажа. Тѣ изненадватъ приятно око, защото нискостъбленитѣ шубраци, които опазватъ Витоша, се поддържатъ за голѣмо неудоволствие на туриститѣ, въ едно неугледно състояние, благодарение на начина на стопанисването, при който биватъ изсичани до голо всѣка година значителни части отъ тѣхъ. Освенъ това, неразумната стопанска дейность на човѣка въ миналото се е отразила силно върху състоянието на горската растителность по Витоша въобще и тази дейность съвсемъ не е допринасяла за разхубавяване на планината. Резултатъ отъ нея сж многото мѣста въ зоната на иглолистната растителность и на границата между нея и широколистната такава, покрити само съ трева, смрики и други храсти.

Тѣзи голини и изобщо слабата залесеность на по-високитѣ части на Витоша сж правили неблагоприятно впечатление на обикалящитѣ я туристи и сж станали причина да се роди идеята за тѣхното засаждане съ гора.

Пръвъ опитъ въ това отношение е направенъ отъ инж. Таневъ презъ 1907 г. Въ мѣстността Сръдецъ сж били засадени

фиданки отъ мур (единъ цененъ нашъ високопланински боръ) и ела. Остатъкъ отъ този опитъ сж нѣколко китки отъ бѣлата мур и отдѣлни закъснѣли въ растежа си елови дръвчета. Главна причина за не особено добрия успѣхъ е неподходящото мѣсто, върху което сж били заложени тѣзи култури. Както почвата, така и силниятъ вѣтръ правятъ сръдната неблагоприятна за развитието на горската растителность. Обаче, настрана отъ резултатитѣ на предприетитѣ залесявания, тѣхното значение става огромно, защото съ тѣхъ се е сложило начало на едно мѣроприятие, нуждата отъ което е била очевидна.

Системна работа за залесяването на Витоша започва много по-късно. Презъ 1925 г. Софийската секция за укрепяване на пороищата и залесяването предприема првитѣ масови залесявания на мѣстността Бѣли брѣгъ и около хижа Алеко. Трѣбва да се подчертае, че въ тѣзи усилия за разхубавяване на планината взиматъ безвъзмездно участие и много отъ организираниѣ туристи.

Рожба на тази дейность, която продължава непрекъснато и до днесъ, сж развитиѣ се на много мѣста млади иглолистни гори, които въ близко бъдеще ще промѣнятъ до неузнаваемость изгледа на много кжтове въ Витоша.

Върху здравното, естетичното и стопанското значение на създадената гора ние нѣма да се спираме, защото това е изтъквано многократно предъ обществото. Ние ще обърнемъ вниманието на читателя върху едно съвсемъ непредвидено блатотворно

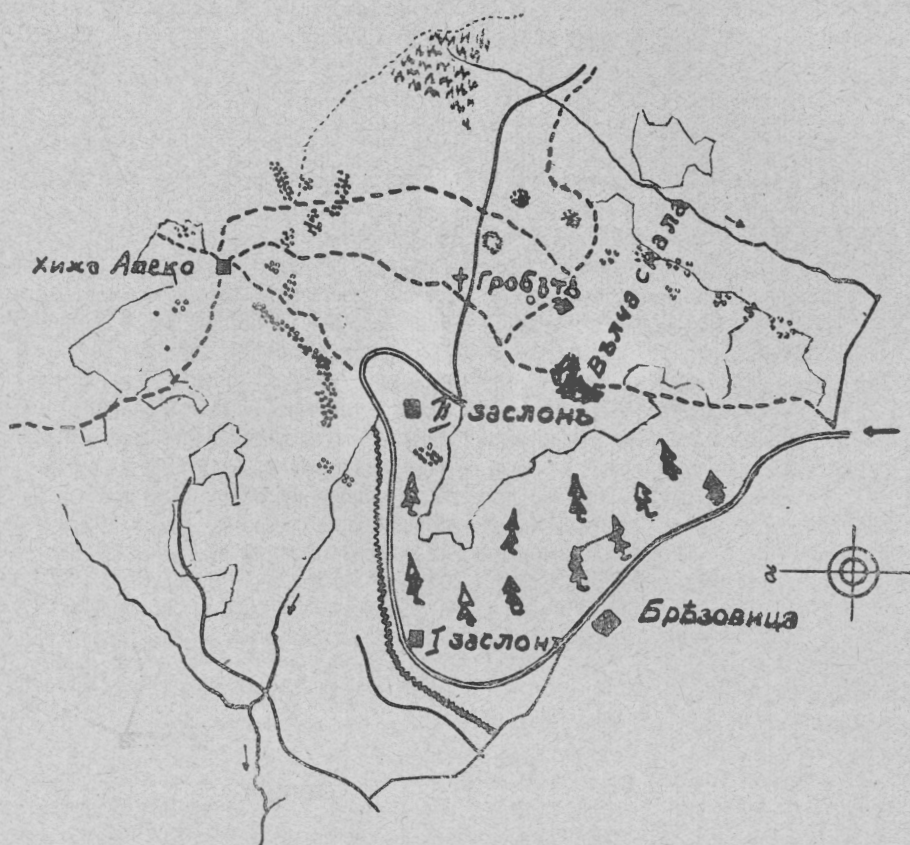
влияние, което младата гора оказва и ще продължава да оказва въ все по-големи размери върху достъпа до хижитъ презъ зимния сезонъ.

Засега ще разгледаме само случая съ хижа „Алеко“.

До прокаването на шосето за хижа Алеко, до нея се стигаше по пътеката, минаваща презъ „Гроба“. По-старитѣ туристи-

сътъ за ориентацията въ бурно и мъгливо време изъ тая частъ на планината, бѣше единъ отъ най-важнитѣ. Но и после, при силна мъгла, следването на телефоннитѣ жици съвсемъ не бѣше лека и приятна работа, защото тѣ отъ своя страна съвсемъ не следваха най-добрия пътъ.

Прокаването на новото шосе отстрани всѣкава опасностъ отъ объркване на по-

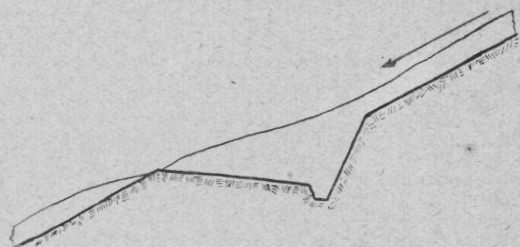

Карта на описваното мѣсто. Мѣрка 1 : 30.000.

скиори си спомнятъ много добре трудно-стигъ, които се срѣщаха при това пътуване. Силниятъ вѣтъръ и голѣмиятъ наклонъ правѣха отиването до Алеко много тежко. Освенъ това, минаването презъ „Гроба“, който се намира на по-голема височина отъ хижата, прибавяше едно излишно качване и то по протежение на най-тежката частъ отъ пътя. Още по-рано пъкъ, когато и телефонната линия не съществуваше, въпро-

соката и създаде възможностъ за много по-леко пътуване. Удѣлжавайки времето за достигане до хижата само съ 15-20 минути, новиятъ пътъ предлага удобството на единъ несравнимо по-малкъ наклонъ и гостоприемството на два заслони. И тукъ, обаче, господствуваше безпрепятствено силниятъ вѣтъръ. Той натрупваше върху пътя големи снѣжни прѣспи и сбиваше повърхността имъ въ яка ледена кора. Това положение

на пжтя, което траеше през цѣлата зима и по цѣлото му протежение, представляваше голѣмо неудобство за движението съ ски. Пжтуващиятъ скиоръ трѣбваше да прави въ продължение на повече отъ частъ голѣми усилия за да уравнива тѣлото си срещу силнитѣ тласъци на вѣтъра само върху външния рѣбъ на дѣсната и вътрешния такъвъ на лѣвата ска. Това състояние на нестабилностъ се усилваше още и отъ вълнообразното разположение на снѣжнитѣ прѣспи по дължината на пжтя. Особено голѣми снѣжни натрупвания ставаха на завоя при пресичането на пжтя съ Симеоноската рѣка. Заледѣше ли се издупиятъ грѣбъ на тази прѣспа, движението съ скитѣ, било ходомъ било въ спускане, ставаше истински трудно.

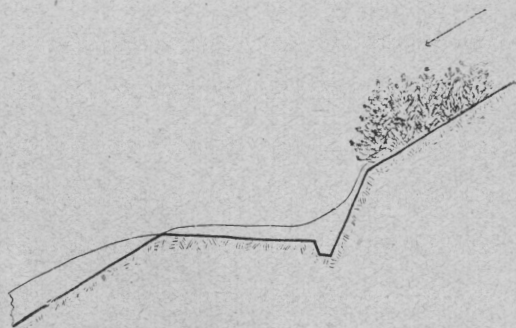

Вѣтрътъ натрупваше снѣжнитѣ прѣспи и промѣняваше пжтя въ една наклонена и заледена повърхностъ.

Годинитѣ минаваха. Гората растѣше отначало хилава въ тежката борба съ неблагоприятната природа. Незабележимо за насъ дръвчетата извишиха върхове и разпериха клони — подадоха си рѣце и . . . отнѣха отъ вѣтъра снѣжната му играчка. За сега, обаче, това не е още навсѣкжде така. При новия горски домъ Брѣзовица културитѣ сж рѣдки и образуватъ слаба преграда за снѣга. Сжщо рѣдка и слаба е гората върху самото било (източниятъ завой на пжтя), поради постоянния и много силенъ вѣтръръ, който причинява голѣма повреда на борчетата зиме. Между първия и втория заслонъ (въ долината на Янчевската рѣка) пжтьтъ е добилъ вече видъ на алея между надигащата се отъ дветѣ страни отъ борове зеленина.

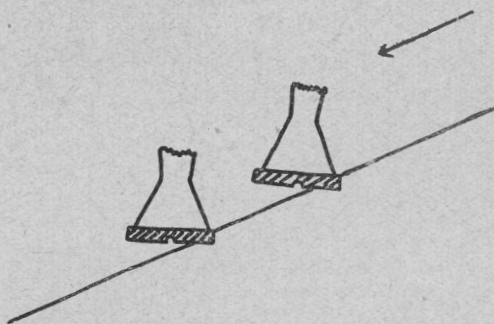
И ето, че благодарение на гората, по-голѣмата частъ отъ пжтя, съ изключение на

споменатитѣ две мѣста, кждето гората не се е достатъчно сгжстила, е чиста отъ прѣспи. Напрѣчниятъ профилъ на пжтя сега, заедно съ снѣжната покривка, е такъвъ, какъвто е изрѣзанъ въ терена и позволява свободно движението съ ски при нормално положение

Подъ защита на младата гора, платното на пжтя се покрива съ единъ хоризонталенъ и равномеренъ пластъ отъ снѣгъ.

ние на тѣлото. Освенъ това изкопѣтъ на пжтя заедно съ гората надъ него (чакъ до първия заслонъ) представятъ добъръ заслонъ срещу честия и най-силенъ на Витоша югозападенъ вѣтръръ.

Неудобното положение на краката при движение съ ски по повърхността на заледената прѣспа.

Следъ десетина години сѣнката на гората ше покрие изцѣло пжтя за Алеко. Никой отъ по-младитѣ не ше предполага, че на това мѣсто предшественицитѣ имъ често пжти сж влизали въ жестока борба съ снѣжнитѣ виелици.

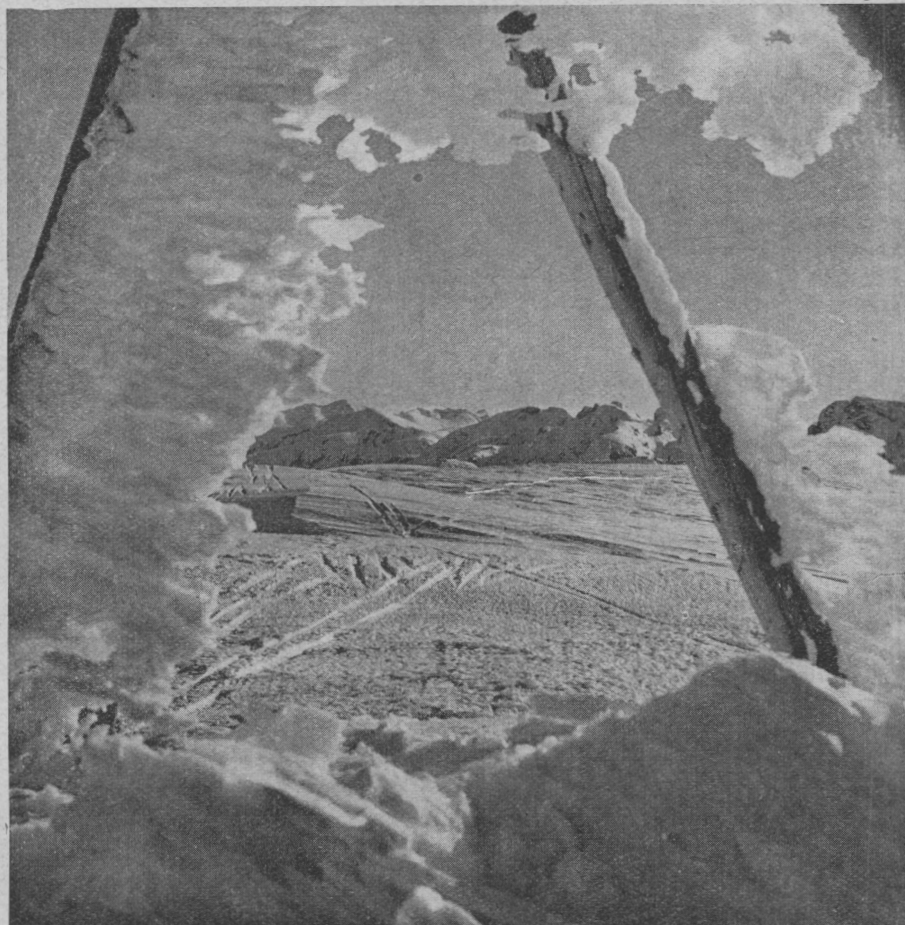
ПЕТЪРЪ ПАУНОВЪ

СНѢЖНА ПРОДЮЖИТО

По равнини и долини, по гори и планини се стеле бѣлата дреха на зимата. Вѣтроветъ носятъ ледениятъ дѣхъ на Севера и пѣятъ лѣсенята на страданието и подвига. Край свѣтлитъ езици на огъня се протѣгатъ рѣце, приказватъ се приказки за миналото и напраздно погледитъ се отправятъ напредъ, задъ дима, къмъ бждещето...

Въ планината тогава има тихи, спокойни дни. Стѣпките заглѣхватъ въ мекия снѣгъ, камънитъ не се отронватъ отъ стрѣмнитъ пѣтеки, нито шумятъ листата на дърветата. Тихиятъ вѣтрецъ разклаща голитъ клонки и бѣла мъгла обгрѣща стволуетъ. Тогава невидимъ вѣлшебникъ се спира предъ всѣки храстъ, скала, клонче или стебло и ги облича въ бѣла премѣна отъ ледени кристалчета. Неусетно побѣляватъ рѣбоветъ, покриватъ се съ мѣхъ отъ невидими иглици, тѣ растатъ и се разклоняватъ, върховетъ натежаватъ отъ новата одежда, навежлатъ се и се сплитатъ надъ загубенитъ подъ снѣга горски пѣтеки. Когато стѣпи тамъ кракътъ на странника, спира се неволно и чака звѣнътъ на сребърното звънче, което ще извести за неговото влизане въ това забранено царство. Той си спомня за нѣкога, за сребърната гора въ приказкитъ и хилядитъ промеждия, които е преживѣлъ, за да дойде до нея. Въ яснитъ дни презъ кристалния сводъ се вижда синьото небе и слънчевитъ лѣчи хвърлятъ безброй ослепително бѣли петна по снѣжния килимъ. Тамъ лѣчитъ се пречупватъ и отразяватъ и свѣтятъ съ всичкитъ цвѣтове на небесната джга.

← Лопушкитъ върхове — Рила ● Сн. Миронски

Сн. Загоровъ

●
Презъ пирамидата на
Сейменски ридъ — Рила

Мъглата отминава и стопленитѣ огърлици отъ ледъ се откърватъ отъ бѣлитѣ върхове. Тѣ докосватъ леко снѣга до земята и въ земята и въ цѣлата гора се чува лекъ шумъ отъ падането имъ. Наведенитѣ клоне се изправятъ и като че ли триятъ замъгленитѣ си очи отъ току-що изминалия сънъ.

Вѣтърътъ се издига по планинския хребетъ и носениятъ отъ него въздухъ се разширява все повече съ височината. Тогава той истива и водната пара започва да се отдѣля въ малкитѣ капчици на мъглата. Понѣкога е толкова студено, че паритѣ направо се втвърдяватъ като се удрятъ въ срещнатата отъ тѣхъ твърда стена. Така по всѣки ржбъ, по всѣки тревенъ стрѣкъ се създаватъ малки ледени иглици. Тѣ растятъ отъ

онази страна отъ кждето иде вѣтърътъ. И се образува скрежътъ въ гората и по голитѣ склонове на планината.

Понѣкога пѣкъ вѣтърътъ е силенъ и устремено се издига до планинския връхъ; образува се гжста мъгла, на която капчицитѣ се удрятъ по срещнатитѣ скали, храсти или снѣжни ржбове и замръзватъ изведнажъ, като се смѣсватъ съ леденитѣ иглици на скрежа. Бързо започватъ да се трупатъ ледени иглици и капчици, образуватъ се стени, които растятъ къмъ страната все на този вѣтъръ. Тогава познатитѣ отъ лѣтото скали се покриватъ и разрастватъ съ скрежна кора и ние можемъ да ги откриемъ само по тѣхнитѣ мѣста. Въ такива дни планината е покрита съ бѣла наметка отъ облакъ. Тѣ-

зи, които сж тамъ, сж обгърнати отъ всички страни отъ мъглата; навели сж глави срещу бурята и бавно крачатъ по едвамъ личащитъ следи. По заледенитъ имъ дрехи израства скрежна кора. Тѣ прекрачватъ съ радостъ прага на хижата и по премрежениятъ доскоро отъ студа и мъглата погледъ заиграва веселата усмивка на живота и превъзможването...

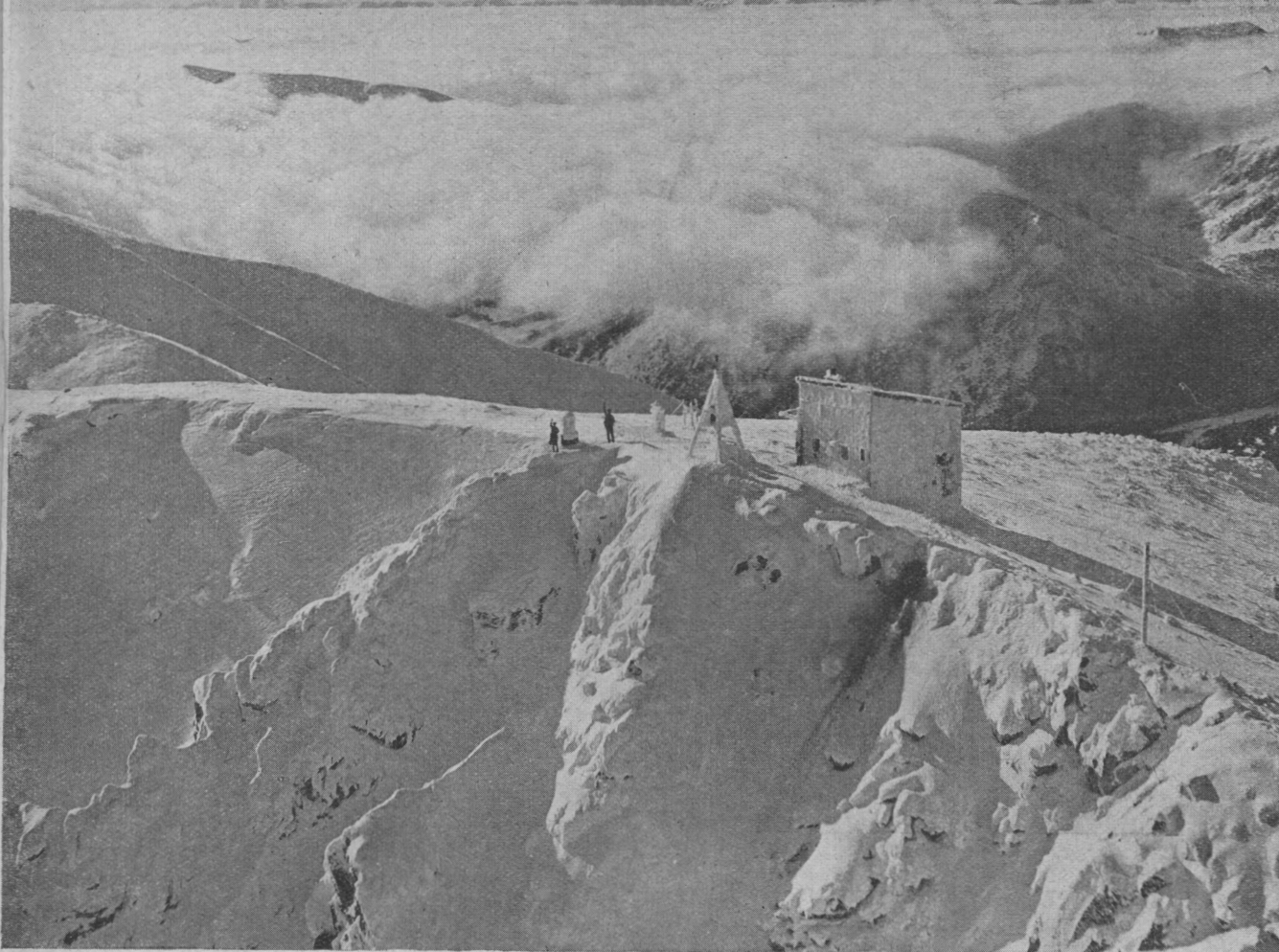
Но следъ день, следъ два вѣтрътъ утихва, изчезва сивиятъ калпакъ на плани-

чата и надъ нея се шири синьото небе. Тогава тамъ пѣвти *снѣжна пролѣтъ* — всѣки храстъ, всѣка скала е посипана съ хиляди ледени цѣвтове отъ скрежъ. Тѣ блѣстятъ на топлитъ лжчи на слънцето и хвърлятъ отблѣсъци отъ багри, които се преливатъ съ синьо-зеленитъ сѣнки на леда. Ние ги гледаме съ радостъ и възторгъ и забравяме часътъ на тѣхното цѣвтене — мъглата и бурята.

Сн. Загоровъ

„Тангането“ — Витоша

Наблюдателница връхъ Мусала

МИЛКО БОЖИЛОВЪ

20000 Дни на МУСАЛА

Всички, които сж се изкачвали презъ последнитъ шестъ години на вр. Мусала, познаватъ двамата любезни домакини на Мусаленската наблюдателница — *Борисъ Василевъ-Бабата* и жена му *Дара*. Тѣхното гостоприемство е непринудено, естествено.

Презъ лѣтото, туристътъ, забравилъ да си напълни манерката, зажднѣлъ получава чашка студена вода отъ тѣхъ. Презъ зимнитъ виелици и мразъ, планинаритъ намиратъ топълъ приемъ, съ горещъ чай или „напрѣстникъ“ съ конякъ.

Тѣзи, които не сж имали случай да отидатъ на Мусала, не знаятъ стойността на чашката студена вода, на горещия чай и на приятно затоплената стая. Но пъкъ хилядитъ знайни и незнайни гости на мусаленското семейство сигурно винаги ще си спомнятъ съ благодарностъ за това, защото чашката вода на Мусала е по-ценна отъ златото, а чаятъ, конякътъ и буйно пламтящата печка сж често спасителенъ балсамъ за странствуващитъ планинари.

*

Сн. Миронски

По северните склонове
на връх Мусала

Много подвизи е направил човъкът. Съ право може да се каже, че да преживеш на най-високия планински връх на Балканите цели шест години е истински подвигъ.

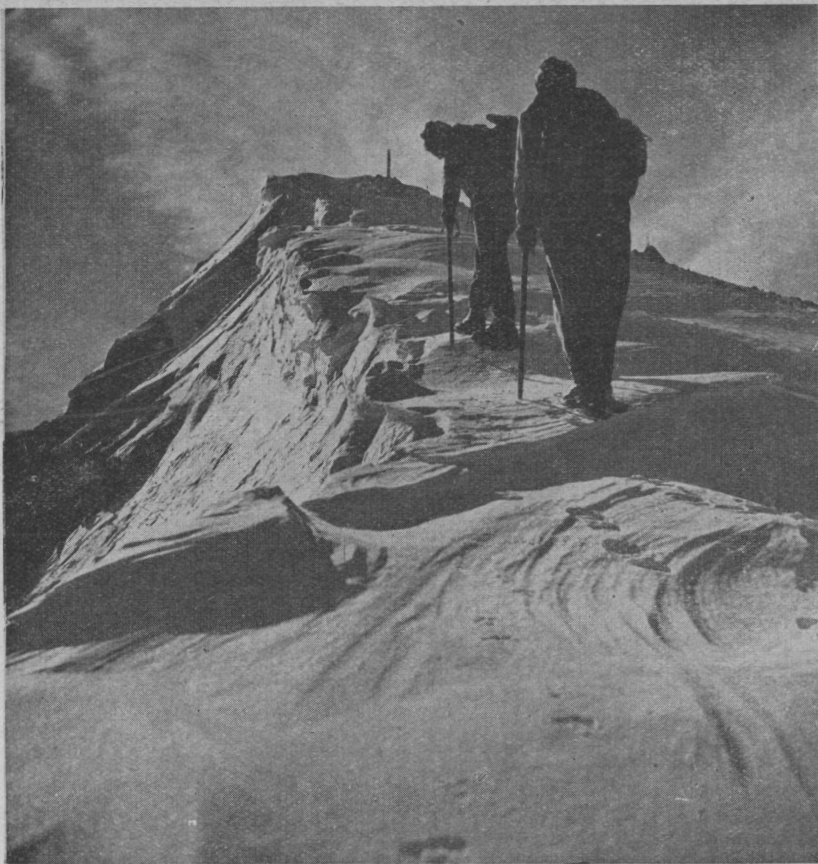
Ехъ, нѣкои ще възразятъ „щомъ Бабата, една бабичка де и една жена сж сторили това, не е кой знае какво нѣщо“. Но Борисъ Василевъ носи прѣкора Бабата съ ударение върху второто а — Бабата, по подобие на Али Баба, главатаръ на 40-тъ разбойници отъ приказките на „1001 нощъ“. — „Божичко, на връхъ Мусала се е заселил нѣкой кървожаденъ разбойникъ“, ще помисли пъкъ сега другъ. Нищо подобно. Едва ли има по-тихъ човѣкъ отъ Боре-Бабата. Никога той не е билъ главатаръ на разбойници. Впрочемъ, билъ е шефъ на 10-15 момчета — „пазвантите“ на забранената за посетители общинска водоснабдителна зона на Витоша. Въоръжени съ рѣзани карабини и криваци тѣ често правѣха претърсване на раниците на морните туристи по витошките хижи. Правѣха това, за

да ги научатъ да слагатъ всичко на другарската трапеза. Въ „изпълнение“ на службата си момчетата на Боре Бабата понѣкога пускаха по посока на преминалите границата на зоната туристи по нѣкой „сватбарски изстрелъ“, за да ги оправятъ и сплашатъ, та втори пътъ да не помирисватъ къмъ витошките лалета и малини, които бѣха запазенъ периметъръ само за пазвантите, пъкъ и да ги научатъ, че въ тресавището се събира вода, която трѣбва да стигне до градските чешми кристално чиста.

Понѣкога момчетата влизаха въ въоръженъ конфликтъ съ каракачаните, които нарушаваха съ стадата си граничната линия или неспазваха морала на планината, задѣвайки съ кървожаденъ погледъ хубавите туристи, тръгнали сами изъ Витоша.

Въ всички случаи, обаче, когато пазвантите бѣха прегръщили или превишили правата си, тѣ се пазеха отъ Бабата, който държеше за реда и дисциплината въ рамките на другарството, създадени между него и момчетата му.

Сн. Мирошки
●
Челното било на
връх Мусала

Коя съдба го бѣше направила главатаръ на Витоша? Казваха, че го поддържа и крепи Пиньотъ, началникътъ на Водопродното отдѣление, за да бѣде Бабата по-близко до хижа „Кумата“, та да я наглежда, да я пази. И действително, кой другъ би изпълнилъ по-съвестно тази задача? Бабата считаше „Кумата“ за свой домъ. Постоянно се навърташе около нея. Други ще се веселятъ, ще играятъ, а той поправя пейкитъ, кърти камънитъ, копае рибарникъ, чисти коминитъ, боядисва стайтъ, прокарва чешми и пр.

•

Бабата да погледне жена, пази Боже! Закачаха го приятелитъ съ неговата непорочност. А той бѣше вече ергенъ за женене.

Къмъ здрачъ веднажъ, въ една отъ стайтъ на хижа „Кумата“, горскиятъ стражаръ бай Драго, познатъ въ миналото на софийскитъ туристи съ своето обемисто благоустройство, съ веселяшката си усмивка и сърдечност и съ способността си да гледа

на кафе срещу почерпка, предсказа като че ли наистина бѣдещето на Боре Бабата.

— „Напълно напраздни сж твоитъ грижи и кахъри. Скоро, казва бай Драго, ти ще свържешъ сърдцето си съ сърдце отъ обратния полъ и ще си изградишъ гнѣздо високо въ облацитъ“.

Бабата се опита да възрази, но общиятъ смѣхъ на другаритъ му, предизвиканъ отъ предсказанието и „дветъ очи“; които го стрелнаха, му запушиха устата. И единъ празниченъ день въ Черепишкия манастиръ, всрѣдъ най-близкитъ си другари, Боре Бабата и Дара получиша божията благословия за дълъгъ съпружески животъ.

•

Орелътъ и орлицата търсятъ най-високитъ, най-недостъпнитъ скали, за да свиятъ гнѣздото си. Изчезнаха отъ София и Витоша двамата младоженци. Скоро, обаче, туриститъ ги откриха на вр. Мусала — въ Наблюдателницата. Тамъ тѣ бѣха скътали за първи пѣтъ домашното си огнище.

Борисъ Василевъ бѣше назначенъ за наблюдатель въ Високопланинската метеорологична станция на Мусала. Жена му Дара трѣбваше да изпълнява не само всички домакински и съпружески задължения, но и да бже първиятъ и единственъ помощникъ на своя мъжъ.

Шестъ години вече съпрузитѣ сж постоянни жители на върха. Боговетѣ на Олимпъ по-често сж слизали между хората, отколкото двамата мусаленци.

Да се изкачи туристътъ въ ясенъ день на вр. Мусала, да се почувствува високо надъ всички човѣшки неволи въ града и работата, да зърне безкрая на Великата Рилска пустиня, на Пирина, Родопитѣ, да види блѣсъка на Бѣлото море далечъ на югъ, да усети топлия му лѣхъ, това е истинско щастие и удоволствие. Най-голѣмото желание на скиора е да прекара день-два на връхъ Мусала всрѣдъ великолепието на зимата. Но едва ли нѣкой би помислилъ да остане тамъ за по-дълго време.

*

Презъ голѣма часть отъ годината вр. Мусала е намръщенъ, страшно мраченъ. Бѣсни виелици играятъ съ дни и седмици своето мразовито хоро. Студътъ сковава каменния блокъ на Наблюдателницата. Тежки облаци заливатъ планинскитѣ усой, а надъ тѣхъ вр. Мусала стои самотно гордъ. Съ насмѣшка той сякашъ очаква деня, въ който дветѣ човѣшки сжщества ще почувствуватъ неговата мощъ и величие, ще избѣгатъ отъ гнѣвния му смѣхъ, за да го оставятъ отново на вѣчно спокойствие, което царѣтъ на балканскитѣ върхове е ималъ отъ създаването на свѣта.

*

Борисъ Василевъ и Дара се борятъ героически съ върха. Когато снѣгътъ затрупа Наблюдателницата, тѣ пробиватъ тунелъ въ него, за да стигнатъ до измѣрвателнитѣ уреди. Веднажъ вѣтрѣтъ грабва мжжа и го захвърля съ яростна сила отъ стълбата на единъ уредъ къмъ пропастьта, достигаща до Леденото езеро. Дара съ голѣма мжжа го измѣква въ безсъзнание и полага много грижи докато Бабата отвори очи и

възвърне силитѣ си. Презъ това време тя е домакиня, милосердна сестра и наблюдател. Често пжти телефонната жица се кжса отъ мраза и горещината. Нѣма кой другъ да я поправи. Пакъ тѣ сж, които пѣплятъ по скалитѣ и търсятъ мѣстото, гдето е станало прекжсването, за да го свѣржатъ колкото се може по-бърже, защото службата трѣбва да се изпълнява, защото сведенията отъ върха сж необходими за българската метеорология, за родната авиация. Тѣ трѣбва да бждатъ точни и всѣкидневни. Трудно-стигѣ, които двамата иматъ непрекжснато да преодоляватъ сж многобройни.

*

Двамата мусаленци сж подредили добре своето жилище и мнозина биха имъ завидѣли: уютна столова и спална, голѣма печка, картини, библиотека, радио и др. Мазето е пълно съ каменни вжглища, петролъ и дърва. Презъ лѣтото се запасаватъ съ храни най-малко за осемъ месеци.

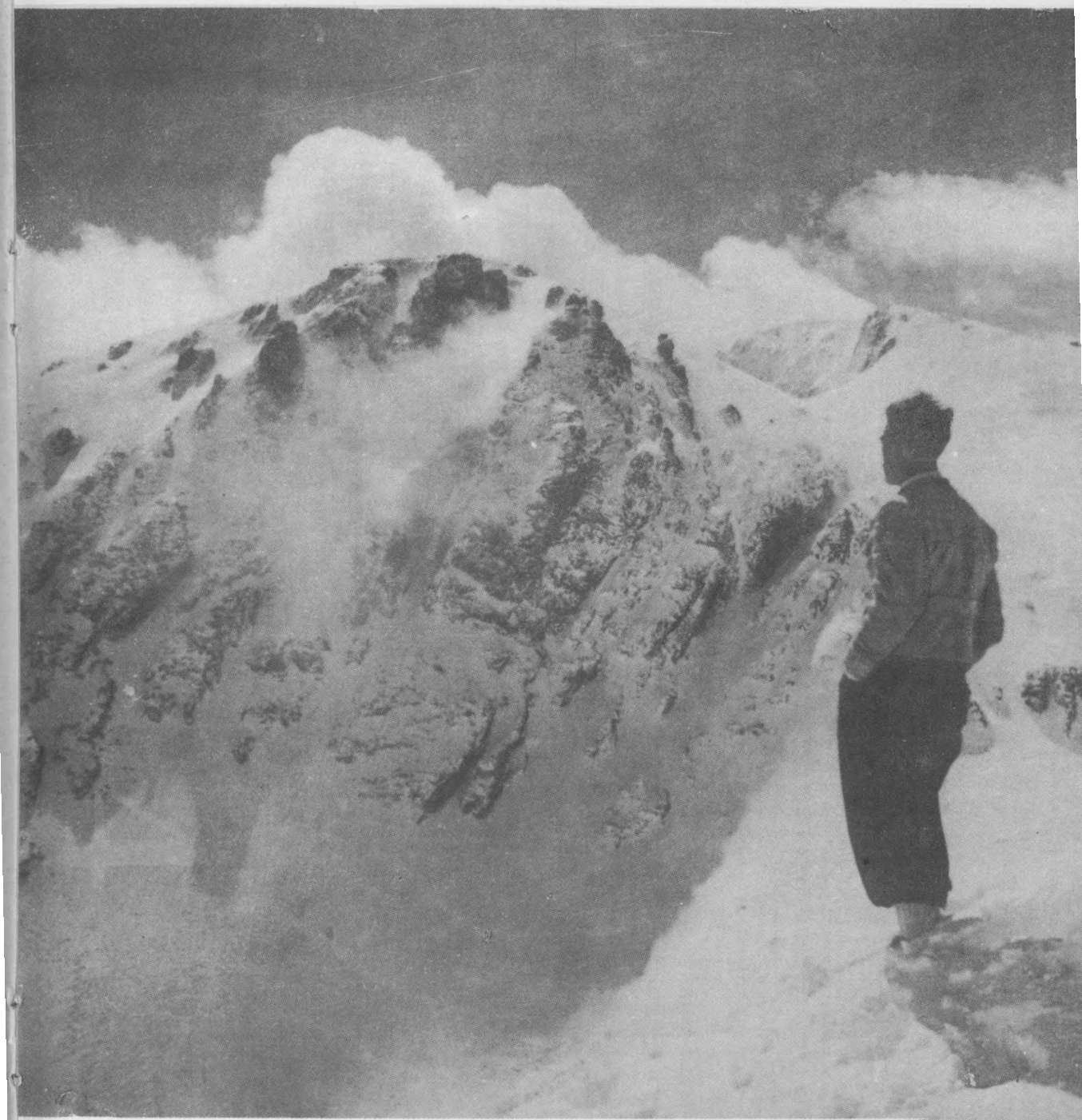
Вечеръ или си лѣгатъ рано или пѣкъ оставатъ да слушатъ радио, да четатъ книги, да си приказватъ. Колко ли много приказки сж си казали двамата! Едва ли има двама съпрузи така дълго да сж наедно, толкова да не сж се раздѣляли. Но колко много нѣща липсuvat на тѣзи самоволни заточеници! Тѣ не могатъ да срѣщнатъ и видятъ близкитѣ си, да отидатъ на кино, театъръ, на забавление... Ако нѣкой отъ двамата се разболѣе, другиятъ го лѣкува по рецепти и съвети получени по телефона. И така сж преживѣли 2000 дни.

Може ли всѣки да стори това?

Това действително е много. А трѣбва да се подчертае, че презъ шестгодишната имъ служба като наблюдатели, тѣ нито веднажъ не сж били упрѣкнати за нѣкак-ва нередовность или немарливостъ.

*

Мусаленското семейство ако можеше да осжществи само единственото си желание, сигурно би било много щастливо и до край би останало въ служба на върха. Желанието имъ е да иматъ своя рожба. Но по скалитѣ и чукаритѣ се раждатъ все още орлета, но не и деца.

ЧЕРНАТА СКАЛА — РИЛА

снимка В. З.

Зимната екипировка на швейцарски войникъ отъ високопланински отредъ. Бѣлиятъ цвѣтъ е приложенъ въ всичко. Ясно личи и бѣлиятъ стоманенъ шлемъ.

ЗИМНАТА ПОДГОТОВКА на швейцарската ВОЙСКА

Дълги години подъ редъ военнитѣ ржководни кръгове на Швейцария проучваха историята на зимната война и дойдоха до необходимитѣ по въпроса заключения. Въ резултатъ, презъ последното десетилѣтие бѣха уредени на много мѣста въ Алпитѣ задължителни и доброволчески курсове по ски-подготовка и алпийска техника, още повече че овладяването на ски-техниката и на снѣгопознаването сж основата на всѣка войнишка деятельность въ заснѣжената висока планина.

Презъ зимата 1940 год. голѣма частъ отъ швейцарската войска бѣ подъ оржие.

Това съвпаднаше и съ желанието на швейцарското население за усилена военно-планинска ски-подготовка на армията и бѣ използвано както трѣбва, още повече че конфликтътъ на финландския фронтъ показва голѣмата важностъ на зимната война въ днешно време.

Въ връзка съ тази частична мобилизация, създадоха се специални ски-курсове въ срѣдитѣ на швейцарската войска. Презъ м. декемврий, въ областъта Малки Шайдегъ, бѣ учреденъ високо-планински главенъ ски-курсъ, гдето подъ ржководството на военни алпинисти бѣха подготвени, чрезъ разно-

образни и многобройни високопланински упражнения, военноточилници на планински отреди. Програмата на тѣзи ски-курсове бѣ чисто практична, съ единствена целъ за добиване на пѣленъ ски-опитъ и сигурностъ въ планината. Системно тукъ бѣ провѣрена сигурността на военноплатинскиѣ съоружения за животъ и борба въ високата заснѣжена планина, като на първо мѣсто се изпитаха и установиха съ точностъ моделитѣ обувки, ски и биндунги, а после и оржията, носимитѣ инструменти, разнитѣ видове ястия, овчи торби за спане, овчи кожуси, овчи обувки, калѣпки за обувкитѣ отъ непромокаема материя, както и цѣло бѣло, неподдаващо се на вѣтъра облѣкло.

Участницитѣ въ курса доказаха по единъ великолепенъ начинъ, че при снѣжна буря и при температура къмъ 30 градуса подъ нулата на височина сръдно отъ 3500 метра може да се устрои и осигури въ нейното редовно функциониране снабдителна и спасителна военна служба.

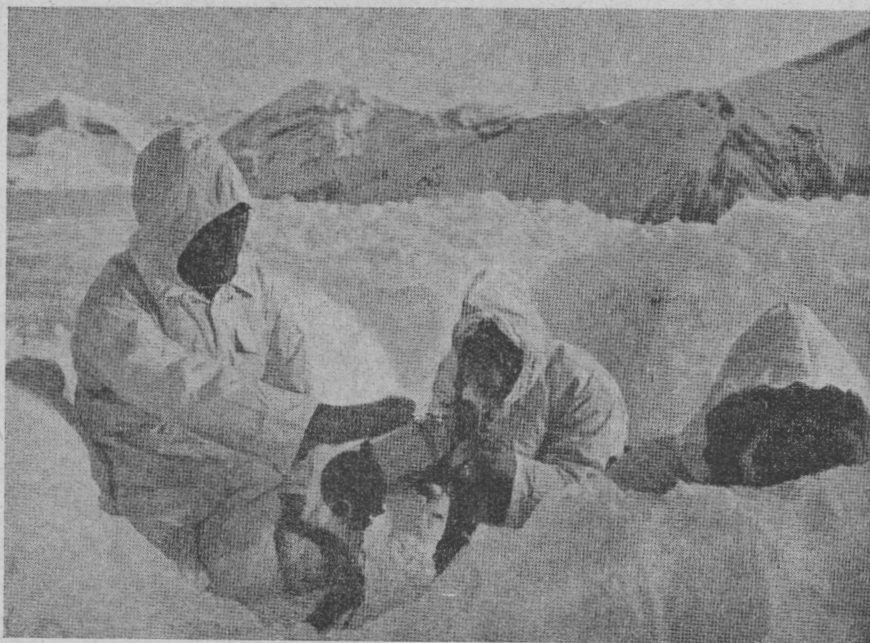
Отъ друга страна, установи се чрезъ подхожия сѣчива за строежъ върху снѣга и

леда, че може да се изнесе всѣкакъвъ видъ оржие на казаната височина и че при употреба на дадени противозамръзни сръдства, може да се действува съ автоматичното оржие и при най-ниска температура.

Този високо-планински главенъ курсъ съставляваше началото на голѣмата и повсемѣстна зимна подготовка, която се предвижда за цѣлото цивилно население. Излѣзлитѣ началствуващи лица отъ този планински главенъ курсъ ставатъ ръководители за военнитѣ планински курсове за цѣлото население.

Въ връзка съ това, въ армията бѣха създадени ски-отреди, които демонстрираха своята техника и тактика по всички алпийски мѣста. Имаше и ски-патрули, които обясняваха на всички условията за животъ и борба въ планината, както и условията за сигурностъ въ последната.

Независимо отъ подготовката на тѣзи високопланински военни ски-отреди, а посредствомъ тѣхъ и на населението, създадоха се и групи за зимна военна служба. Една отъ задачитѣ на тази служба бѣ да

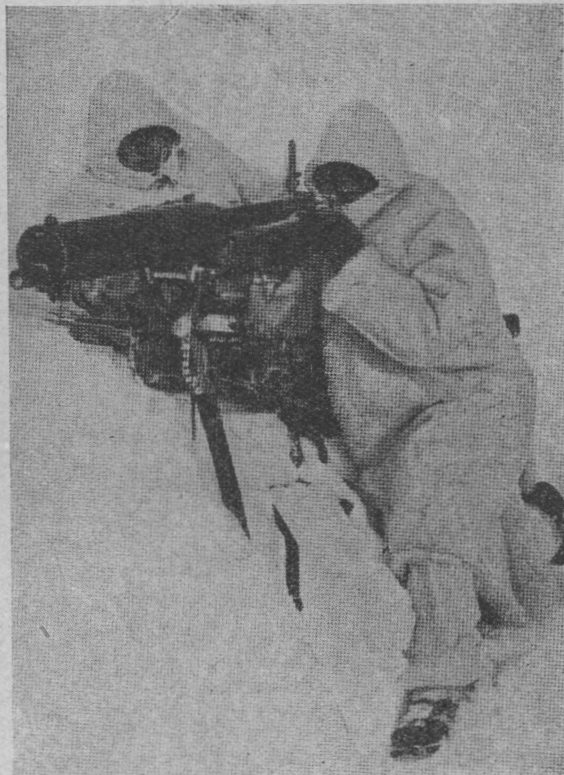
При действие съ автоматичното оржие.

подготви цивилнитѣ за своитѣ задачи още въ дома имѣ. Съ това военнитѣ целѣха главно да избѣгнатѣ голѣмитѣ разходи, съ които е свързано едно държавно доставяне на необходимото планинско съоръжение само за животѣ.

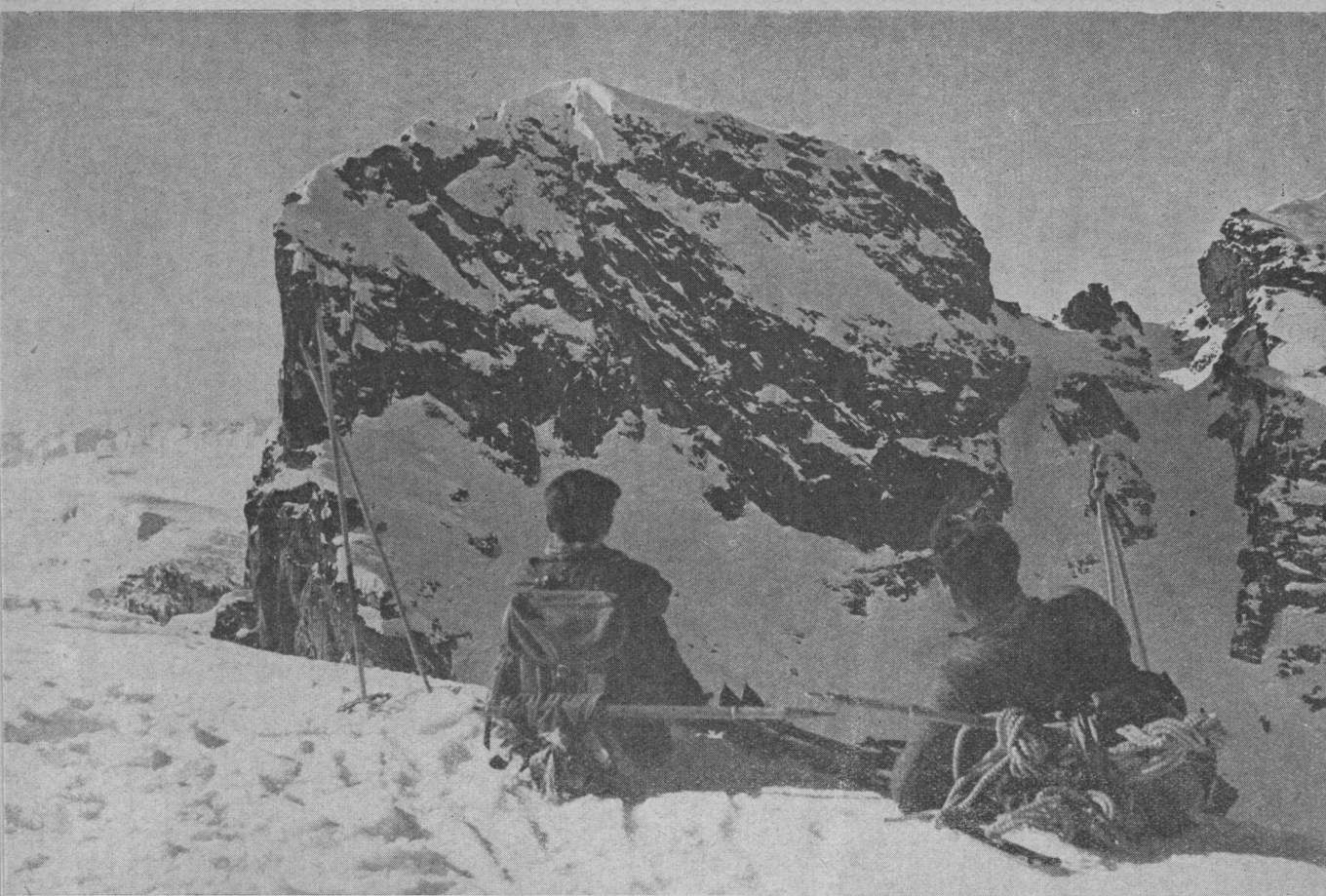
Съ особенъ интересъ се следи и курсѣтъ за лавинитѣ, траещъ отъ януарий до мартѣ. Въ този курсъ се подготвятъ офицери, които по-късно ще иматъ главна задача да просвѣтяватъ подчиненитѣ си, пѣкъ и цивилното население при случай, за опасността отъ падане на лавини въ дадени мѣста, условията за предизвикване свличането на една лавина, изкуственото срутуване на застрашаващи да се обѣрнатъ въ течаща лавинна маса снѣжни поврѣхнини, както и начинитѣ за притичане на помощъ въ случай на нещастие при падане на лавини. Необходимостта отъ този последенъ курсъ достатъчно изпѣква като се припомнятъ голѣмитѣ жертви откъмъ човѣшки материалъ и съоръжение, които се дадоха на австро-италианския фронтъ презъ Свѣтовната война, вследствие падане на лавини.

Бернѣ, януарий 1941 год.

Ст.

Ски-патрулъ на разузнаване

Злиятъ зжбъ — Рила ● Сн. Миронски

ПЕТЪРЪ БОЕВЪ

ПЛАНИНАРСТВОТО КАТО *живенъ стилъ*

Стилътъ — това е индивидуалниятъ изразъ на една творческа натура, на едно произведение на изкуството, на духа на единъ народъ и т. н.

Да бжде нѣщо въ стилъ, това ще рече, то да носи свой особенъ, личенъ отпечатъкъ, да има своя физиономия и то дадена така, че неговиятъ външенъ обликъ да бжде отражение на едно вътрешно съдържание.

Съ огледъ на това ние говоримъ за литературенъ стилъ, за архитектуренъ стилъ, за спортенъ стилъ, за стилъ въ политиката, стилъ въ борбата.

Бихме ли могли, обаче, да говоримъ за стилъ въ планинарството? И ако да, то кое е това, което бихме могли да наречемъ планинарски стилъ? Безспорно е, че ако изхождаме само отъ едно чисто техническо или спортно разбиране на планинарството, ние бихме нарекли стилъ оная техника на изкачването на планинскитѣ обекти, по която веднага бихме могли да различимъ катеренето на единъ школуванъ планинаръ отъ несигурнитѣ стѣпки и лутането на човѣкъ, случайно попадналъ въ планинитѣ.

Планинарски стилъ, следователно, бихме могли да наречемъ катераческата техника

т. е. най-високият индивидуален израз на уменията да се достигнат планинските обекти.

Планински стил в спортен смисъл на думата е и уменията да си служим с кит било за да достигнем, било за да се спустнем от даден планински обект. Тоя стил се явява не само като израз на личните качества на дадено лице, но носи и национален отпечатък. Това е особено вярно за норвежците, които се наложили с свой, самобитен стил.

Все пак трябва да признаем, че сжщината на планинския стил лежи много по-дълбоко от плоскостта на чисто техническите катерачески и скиорски постижения в планините.

Защото планинският стил, преди да бжде един технически стил, е в сжщност един *жизнен стил*.

Техниката, дори и когато е доведена до съвършенство е все пак срдство, а не самоцел. В планинарството следователно техническият стил е само срдство към целта — осжществяването на жизнения стил. Целта на всеки жизнен стил е човка, т. е. осмисляне на неговата сжба. Това означава преодоляване на случайните събития в нашия живот. А тж сж днес преобладаващи.

Често пжти нжщата следват своя ход, въпржки нашата воля да им дадем друга насока или друга цел.

Така напримър цената на българското жито се определя не от българския селянин, който го произвежда и не там, където то се ражда, а на стоици или хиляди километра далеч от нас в нжкоя свтвна житна борса.

Понжкога дори сждбата на българския народ се е определяла далеч от нас и не така както ние сме желали.

Ако сждбата на цли народи се решава на политическата борса, противно на тжхната воля и въпржки тжхната борба, какво остава тогава за отдлния човк, живещ всрдъ обезличаващата стопанска и духовна безпжтица в свта?

За нас, които искаме да видим истината право в очите, тревожното време, в което живем, ни изправя пред една го-

лжа неизвестност. Романтиката на лунните нощи и нжжните романи днес сж замжнени с мощния рев на аеропланните мотори, с бученето на радиоапаратите и сигналите за газова и въздушна тревога.

Не толкова чувствата, а грижите сж овладели хората. Обхванали ги е страхът за сжществването им, за бждещето, за неизвестното утре.

За нас, като планинари, сж упоритата настойчивост се поставя въпроса: да измним ли нашия ход по линията на най-слабото съпротивление или да удвоим енергията за противодействие? Да търсим ли в себе си, в другите, в природата и в планината красивото, могщето и вжчното или да мислим само да спасим кожата си и да си осигурим едно каквото и да е сжществване?

Този въпрос придобива още по-трагична настойчивост, защото в вка, в който живем, компромисните пжтища сж отржзани и пред нас стои вжчния Хамлетов въпрос: Да бжде или не? Днес нма срдно положение, защото е в сила принципът, който не е с нас е против нас, а сжщо и разбирането, че приятелът на нашия неприятел е и наш неприятел.

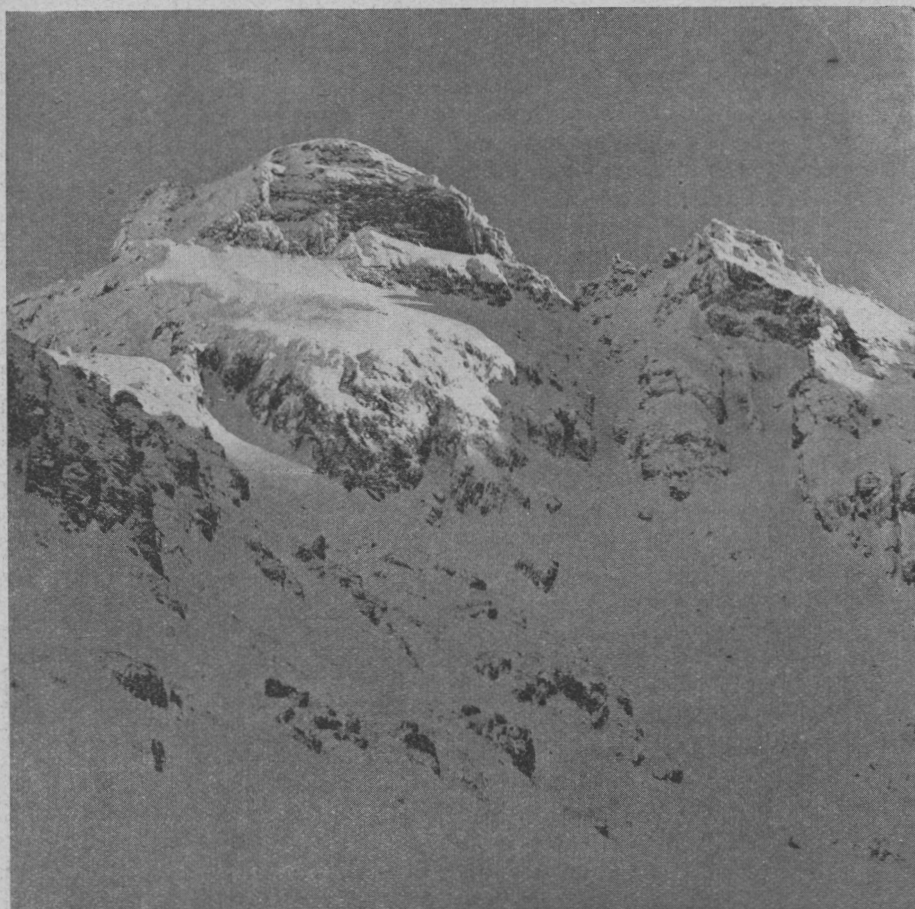
За нас като личности и като планинари отговорът е ясен!

Ние сме хора и без човшкото в нас животът ни е немислим. А човшкото в нас означава следване на една отнапредъ определена линия на разбиране и постжпване, която ние трябва да съобразяваме с обстоятелствата, без обаче, да измним сжщината й.

А сжщината на тая основна линия на поведение, която като червена нишка пробгва в живота ни, означава търсене и утвърдяване на всичко онова красиво, мощно и вжчно, което живее в нас и в себеподобните ни и което единствено прави от живота една достойна участ за човка.

Ето тая основна линия на поведение, каквато притежава всеки човк като хармонична проява на воля, чувство и интелект, аз наричам *жизнен стил*.

Да дисциплинираш своята воля, да установиш своя характер, да изостриш своя ум, да овладеш чувствата си без да

Сн. Миронски

●
Орловецъ

изгубишъ отъ първичната си сила, това сж все прояви, които онзи който успѣе да ги обедини и съгласува, казваме, че постига, че притежава жизненъ стилъ.

Да внесешъ единство и редъ въ тритѣ импулса на човѣшкия животъ, т. е. да съгласуваши: удоволствие, интересъ и дългъ — това значи да имашъ жизненъ стилъ.

Да бждешъ джентлеменъ, кавалеръ и истински другаръ, да овладѣешъ себе си еднакво въ скръбта и въ радостта, всичко това означава да имашъ жизненъ стилъ.

Планинарството като идея и като движение съ обществени задачи винаги е търсило да намѣри, да създаде и да приобщи къмъ своитѣ редове не случайни хора, а хора личности, които притежаватъ или се стремятъ да притежаватъ жизненъ стилъ.

Жизнениятъ стилъ въ планинарството се изразява въ една по-друга оценка и отношение на човѣка къмъ себе си, къмъ себе-подобнитѣ си и къмъ външния свѣтъ, къмъ

природата и най-красивото и — можще въ нея — планинитѣ.

Отъ тая обща основа, по-нататѣкъ всѣки планинаръ се задълбочава въ тая или онази посока, съобразно личнитѣ си качества, култура и темпераментъ.

Планинарството дава само общата основа и общата целъ въ изграждането на едно разбиране за живота и отношение къмъ човѣка и свѣта. По тоя начинъ то оставя голѣмъ просторъ за личността сама да доизгради своя жизненъ стилъ и мирогледъ, като се ръководи само отъ общия духъ и общата идея на планинарството.

За разлика отъ много други учения, движения и т. н. планинарството не цели да изработи единъ подробенъ правилникъ за живѣне и постѣпване и да го натрапи като неизмѣненъ универсаленъ жизненъ стилъ, скованъ въ правила и параграфи. Напротивъ, то цели да даде пълненъ просторъ на всѣка лична проява за вѣра и за животъ,

ограниченъ единствено отъ съзнанието за допустимото въ кръга на общата идея, общата служба и общата обичъ къмъ планината и чрезъ нея къмъ човѣка и всичко въ свѣта.

Жизнениятъ стилъ за насъ е не само едно умствено разбиране, но и едно практическо провеждане на тоя стилъ въ живота. А това се постига съ цената на усилието, съ упоритостта на борбата, но никога съ цената на обезвъряването и отричането.

При всички случаи нашата целъ не е да презираме човѣка и да проклиняме свѣта, колкото и лошъ да е той, а да го разбираме.

Въ вихрушката на голѣмитѣ събития и въ водовъртежа на живота, дори и най-сил-

ниятъ човѣкъ може да бжде играчка на сждбата, която нѣкога жестоко си отплаща на своитѣ най-голѣми галеници и любимици.

Въпрѣки тая безпомощностъ или по-скоро относителностъ на човѣшката мощъ, ние никога не сме изоставяли борческото начало въ живота, за да го замѣстимъ съ фатализма на бездействието или на примирението. Ние не сме вселили като богове и познаваме примирението и покая, но само следъ борба, въ която въпрѣгаме цѣлата нашата физическа и душевна издържливостъ.

Въ една такава борба въ планината или въ живота, за нѣщо по-красиво и по-добро, за насъ резултатътъ на нашитѣ усилия изгубва своето значение само по себе си. Борбата усилва желанието за победа, а победата повдига цената на постигнатото. Защото за насъ *нѣщата сж ценни не сами по себе си, а въ зависимостъ отъ мжката, която сме вложили, за да ги овладѣемъ.*

За насъ не е толкова важно дали наистина ще успѣемъ. Много по-важно е, че неотклонно се стремимъ да успѣемъ.

Мнозина отъ насъ никога нѣма да достигнатъ до най-голѣмитѣ върхове въ планинитѣ и въ живота, но това не намалява ни най-малко смисъла на тѣхното дѣло и подвигъ, нито измѣня сжщината на тѣхния жизненъ стилъ.

Устременъ къмъ нѣщо скжпо и възвишено, всѣки истински човѣкъ, всѣки мжжъ съзнаващъ това свое качество не само на чисто биологиченъ фонъ, ще се бори безъ да прави бакалска пресмѣтливостъ за условията „за“ или „противъ“, безъ огледъ на математическата вѣроятностъ за изгледитѣ да успе. *Човѣкъ се бори противъ сждбата, за друга по-добра сждба, не само защото носи увѣреността, че ще я победи, но защото носи увѣреността, че преди всичко е човѣкъ.*

Ето тая мисль лежи въ основата на планинарството като устремъ за нѣщо по-друго, по-добро и по-красиво отколкото онова, което ни предлага всѣкидневната действителностъ.

ГРОБЪТЪ ВЪ ПЛАНИНАТА

Отъ пята остро се отдѣля
обрастнала съ трева пжтека. Близу
бълбочи бистроводенъ изворъ
и две брѣзи си клонетѣ навели.

А подъ брѣзитѣ сгушенъ камѣкъ
и кръстоклонъ издѣланъ въ планината.
Могила съ незабравки. Въ тишината
единичкъ изворътъ нашѣпа само.

И нѣма свещи ни кандило
надъ гроба нѣкой да запали. Слизатъ
понѣкога мъгли наблизу
отъ северното стрѣмно било.

Наесенъ златолистъ обкитя
могилата и камѣка предъ нея.
Напролѣтъ влюбени славеи пѣятъ,
отекватъ се приветливо лжкитѣ.

Тѣй често малката могила
събира друминици и планинари;
предъ нея съ болка тѣ повтарятъ —
каква любовъ е приютяла —

защо покрусенъ и бездоменъ
се скиталъ безутешно въ планината
и прострелилъ е тука тишината
забравениятъ вече момѣкъ.

Й. В. БОГДАРЪ

ОТЪ ЧАСТЪ И ЗА ЧАСТЪ

Презъ м. януарий въ планинскитъ мѣста заснѣжаването е вървѣло твърде равномерно, съ изключение на днитъ около Богоявление, когато, така да се каже по традиция, силни вѣтрове сж оголили повечето хребети и открити мѣста. Презъ сжия месецъ продължителността на слънчевото грѣне въ планинитъ е била доста голѣма, което при обичайнитъ вечерни замразявания, е дало възможностъ на снѣжната настилка да се затвърди до голѣма степенъ.

Презъ м. февруарий, следователно, въ планинитъ ни ще има една добра снѣжна покривка, улегнала къмъ повърхнитъ форми на планината и по-установена — мжчно подаваща се на основни преобразувания. Все пакъ презъ този месецъ не може да се говори още за „твърдъ снѣгъ“ въ пълния смисълъ на думата и чуднохубавитъ алпийски пѣтища, които ни се предлагатъ отъ много отъ улентъ на нашитъ височини, не сж още за практикуване.

Девѣтъ въ планината е вече достатъчно голѣмъ и може да се мисли за голѣми преходни излези. Презъ този месецъ, обаче, отъ излетуващия въ високата планина се иска повече изкуство, тѣй като снѣгътъ обикновено не е достатъченъ за свободното придвижване по всички планински мѣста. Валежитъ, които се очакватъ презъ февруарий, ще бждатъ именно тѣзи, които ще обособятъ напълно снѣжния образъ на планинитъ ни и ще образуватъ великолепитъ „снѣжни полета“ на Рила, Пиринъ, Стара планина и др.

За лавини трѣбва да се внимава, особено въ случай на зачестили снѣжни валежи на интервали отъ 1 до 2 дни, при рѣзко различаващи се температури.

Въ планинарскитъ срѣди се е свикнало да се мисли, че месецъ февруарий е въобще най-буреносниятъ и непостоянниятъ въ нашитъ планини.

Съ своитъ вѣтрове, обаче, влияещи декоративно на снѣжната покривка и съ достатъчната си голѣма облачност, м. февруарий предлага великолепитъ сюжети за снимки.

ИЗЪ ДЪНЪЗА

— „Благодаря искрено Вамъ и на членоветъ на Туристическия сѣюзъ за благопожеланията изпратени по случай рождения ми день

ЦАРЬТЪ“

е изпратениятъ телеграфически отговоръ на следната наша телеграма до Н. В. Царя по случай рождения му день :

„Организиранитъ въ Българския туристически сѣюзъ туристи поднасятъ на своя Почетенъ председателъ благопожелания за здраве и дългоденствие по случай рождения день на Ваше Величество

Д-ръ Божко Ковачевски“.

— Секретарията на Ц. н. на Сѣюза е разгледалъ въ свои нѣколко вътрешни заседания редица въпроси, засѣгащи живота на нѣкои неиздължили се клонове, съ цель да се създадатъ условия за повдигане на стопанскитъ имъ възможности.

— Списанието „Български туристъ“ е излѣзло въ първата си книжка въ 500 броя повече. Поржкитъ да се отправятъ направо до Сѣюза.

— Сѣюзътъ възнамѣрява да издаде второ допълнено издание на „Водачѣтъ на туриста“, като смѣта въ това ново издание да се застъпи на по-широка нога елемента на планината.

Какво ни дават Кайлъшките

Български ски съюз

— При Плѣвненския клонъ „Кайлъшка долина“ е учредена секция въ с. Чифликъ, Троянско, подъ наименованіе Туристическа секция „Еделвайсъ“ при Клона „Кайлъшка долина“ отъ Б. т. с., Плѣвненъ.

— Клонътъ „Белмекенъ“ — гр. Пазарджикъ, е изнесълъ на 25 м. м. „Вечеръ на туристите“, посетена масово, на която сж били прожектирани диапозитиви отъ Михалъ Кръшнякъ.

— Севлиевскиятъ клонъ „Кадемлий“ е изнесълъ съ голѣмъ успѣхъ „Юмрукчалска туристическа вечеръ“, приходътъ отъ която е внесенъ за дообзавеждане на построената презъ това лѣто Меторологична наблюдателница на Юмрукъ-чалъ.

— На 1 февруарий въ салонитъ на Военния клубъ, „Планинецъ“ София, е устроилъ при изредна туристическата програма Голѣма планинска вечеръ, чистиятъ приходъ отъ която ще послужи за засилване на хижния фондъ.

— Подета е инициатива отъ група младежи силистренци за образуване на туристически клонъ при Българския туристически съюзъ.

— Клонътъ „Приста“ въ гр. Русе е изнесълъ на 1 февруарий съ голѣмъ успѣхъ своята традиционна Туристическа вечеръ въ салонитъ на Военния клубъ; имало е богата томбола и много туристически изненади.

— Секциитъ „Три кладенци“ и „Лозенецъ“ при кл. „Алеко“, София, уредиха на 27 януарий другарска среща въ столичния ресторантъ „Стария Батембергъ“. Вечерята бѣ масово посетена отъ много туристи и тѣхни гости и мина при голѣма задушевностъ.

— На 19 м. м., Богоявление, Българскиятъ алпийски клубъ е извършилъ „планински водосветъ“ на терасата на Мусаленската наблюдателница въ присѣствие на около 20 членове на Клуба. Водосветътъ е извършенъ отъ клубния членъ, свещеникъ Г. Стефановъ. Следъ това всички сж слѣзали на гроба на Г. Стойменовъ, кждето при студъ отъ 23 градуса подъ нулата, е била отслужена панахида, по случай една година отъ загиването на „Гошко“.

На 18 и 19 януарий 1941 г. въ София се състоя VII Редовенъ конгресъ на Българския ски съюзъ, при участіе на 33 делегата отъ София, Самоковъ и Русе.

На Конгреса бѣха поднесени приветствія отъ страна на г. Министъръ-председателя и Министъръ на Народното просвѣщение, г. проф. Богданъ Филовъ, чрезъ инспектора при Министерството на народното просвѣщение, г. Филиповъ, отъ председателя на Българския атлетически съюзъ и др. На всички благодари под-председателътъ на Ски съюза, г. Дим. Ганевъ.

Следъ като бѣ почетена паметта на всички покойници скиори, членове на Б. с. с., конгресътъ биде откритъ съ прочитане приветствено писмо отъ председателя на Ски съюза, г. Ст. Чапрашиковъ.

Подъ председателствуваното отъ г. инж. Кайряковъ бюро, работата на Конгреса протече въ пълненъ редъ, като отдѣлнитъ точки на дневния редъ бѣха предметъ на кратки или по-обширни разисквания. Представената програма на бъдещата дейностъ на Б. с. с. бѣ предметъ на особени дебати. Направи се констатацията, че отъ всѣки отдѣленъ организиранъ къмъ Б. с. с. членъ се изискватъ още максимални усилия, за да се привлѣкатъ въ редицитъ на Б. с. с. поне една малка частъ отъ хилядитъ скиори, които бродятъ изъ планинитъ ни, безъ да членуватъ нито при Б. с. с., нито при други сродни организации.

Вмѣни се въ дългъ на новата управа на Б. с. с., както до сега, да поддържа близки отношения съ сроднитъ организации, особено съ Б. т. с. и Ю. т. с. като най-близки по отношение целитъ и дейността на Б. с. с.

Поздравени бѣха инициативитъ на Софийския ски клубъ за изграждането на хижа на Люлинъ и на Самоковския ски клубъ за предвидения строежъ на скиорски заслонъ въ Рила.

Избранъ бѣ следния новъ управителенъ съветъ: Ст. Чапрашиковъ, Дим. Ганевъ, Ал. Колушки, Боянъ Карастойчевъ и др.

К. Вилнеръ

ПЛАНИНСКА срещна графия

Цвѣтната фотография

Развитието на фотографията напоследък, между другитѣ придобивки донесе и окончателното практическо разрешение на проблемата за директното възпроизвеждане на цвѣтни образи по фотографен пѣтъ. Благодарение на новоткрития принцип на многословеститѣ емулсии съ различна хроматична чувствителност, а особено на цвѣтната селекция въ дълбочина, вмѣсто въ плоскостъ, директното снимане на цвѣтоветѣ чрезъ фотографията се превърна въ твърде опростена и всѣкому достъпна техника. И ето днесъ вече цвѣтнитѣ снимки, противно на старитѣ методи, могатъ да се правятъ почти съ сѣжитѣ голѣми скорости (до $\frac{1}{500}$ отъ секундата) и леснина, както и обикновенитѣ. За жалостъ, обаче, само тѣхната лабораторна обработка (проявяване, инверсия, оцвѣтяване и пр.) продължава да бѣде все още твърде сложна и деликатна процедура, която не се подава и на най-напредналитѣ любители. Затова производителитѣ на емулсии за цвѣтни снимки сѣ принудени сами да поематъ грижитѣ за тая обработка, която тѣ вършатъ безплатно въ своитѣ особено обзаведени лаборатории въ чужбина, гдето се изпращатъ снетитѣ филми. Можемъ обаче, да се надѣваме, че близкото бѣдеще ще донесе желаното опростение и въ тази областъ. Тѣпърва тогава ще се включи въ кръга на обикновенитѣ любителски възможности и обработката на цвѣтния филмъ.

Но даже и въ сегашния началенъ стадий на развитие, новата цвѣтна фотография се обособява вече по външенъ стандартенъ типъ въ полза на установения напоследъкъ универсаленъ размѣръ 24 X 36 мм за така нареченитѣ „малки апарати“ (Лайка, Контактъ, Ретина, Екзакта-кино, Долина, Велтиксъ и пр.), които използватъ като негативенъ материалъ нормалната 35 мм. кинолента, Това обяснява защо повечето отъ цвѣтнитѣ емулсии за сега се приготвяватъ главно за тѣзи размѣри. Отъ друга страна съвременното състояние на директната цвѣтна фотография позволява да се изготвятъ само цвѣтни *диапозитиви* (позитивенъ образъ върху стъкло или целулоидъ) и *кинофилми*, за проекция върху екранъ. Тѣзи условия и живиятъ интересъ, съ който се посрѣщатъ навредъ цвѣтнитѣ снимки, веднага създадоха масово производство на разнообразни малки проекционни апарати за домашни и публични демонстрации, съ помощта на които миниатурнитѣ цвѣтни диапозитиви се увеличаватъ въ блестящи проекции до нѣколко квадратни метра.

Ала все пакъ и до сега практически нерешена още задача остава *директната цвѣтна снимка*

върху хартия¹⁾. Не може да се предрече дали и тя ще получи скоро своето просто и задоволително разрешение, но съ положителностъ може да се твърди, че цвѣтнитѣ фотокопия върху хартия, по *блѣсъкъ* и *свежестъ* никога не ще могатъ да съперничатъ съ диапозитивната цвѣтна проекция.

Но макаръ и включена въ ограниченитѣ възможности на диапозитива, цвѣтната фотография и въ днешния си недостатъчно гъвкавъ и съвършенъ видъ, се очертава вече като незаменимо помощно сръдство въ областта на *пропагандата* и *рапортажна илюстрация*. Като сръдство пѣкъ за набавяне на *обективни документи*, цвѣтниятъ образъ винаги ще се предпочита при регистрирането на видимитѣ факти и данни предъ обикновенната фотография, защото е много по-лековъзприемчивъ и изразителенъ методъ. И ако е безспорно, че въ широката областъ на *планинарството* обикновенната фотография сега играе ролята на мощно инструктивно и агитационно сръдство, то излишно е да се доказва огромната роля на цвѣтния образъ тамъ въ близкото бѣдеще.

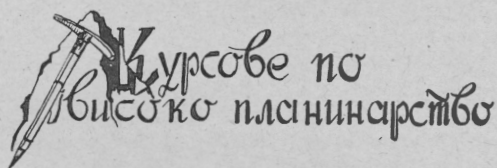
Прочее, не е трудно да се предвиди още отъ сега, че *въ всички приложни области на живота*, въ скоро време и въ повечето случаи, обикновенната фотоснимка, доколкото е служила като помощно сръдство, безусловно ще бѣде замѣстена отъ цвѣтното копие. Тази приемственостъ ще се наложи главно отъ познатия психологиченъ принципъ, споредъ който цѣлостното възприятие отъ видимитѣ предмети въ човѣшкото съзнание се изгражда не само отъ тѣхната линейна и плоскостна или формова модулация, но *главно и подъ влиянието на тѣхната цвѣтна фактура*. И докато обикновениятъ фотографенъ образъ съдържа само първитѣ две компоненти, цвѣтната фотография предлага още и тоя трети и най-сѣщественъ елементъ, съ който се окръглява почти напълно цѣлостната ни представа за външния свѣтъ.

Но все пакъ не трѣбва да се забравя, че цвѣтната фотография, като ново изобразително сръдство, се намира още въ *детски периодъ на развитие*, съ не много ясни бѣдещи възможности. Затова отъ сега не може да се предскаже дали тя нѣкога ще се обособи и като *самостоятелно изкуство за художествени пресъздавания*, съ свои самобитни изразни сръдства, композиционни закони и естетични принципи, различни отъ тия на другитѣ изобразителни

1) За сега съществуватъ много способи за получаване на цвѣтни фото-снимки върху хартия по *индиректенъ начинъ*. Такива сѣ: Пигментниятъ печатъ, Пинатипията, Уватипията, Иоспе, Дуксохромъ, Карбодрукъ и др. Тѣзи способи сѣ свѣрзани съ много сложни и скъпи процедури, които ги правятъ практически недостъпни. Освенъ това резултатитѣ не сѣ винаги задоволителни. Тукъ, разбира се, се отнасятъ и чисто механическитѣ начини за получаване на цвѣтни репродукции върху хартия, които съставляватъ главната основа на съвременната печатарска техника — трицвѣтенъ и четирицвѣтенъ печатъ, въ всичкитѣ имъ разновидности: Хохдрукъ, Флахдрукъ и Тифдрукъ. Тѣ сѣщо сѣ абсолютно недостъпни за любителски занятия.

изкуства, като нейната посестрима — черно-белата фотография. Даже някои нейни сегашни слабости (невъзможността да се влияе по-широко върху коleurитa и цвѣтнитѣ съотношения, да се създават локални колоритни подчертавания, ефекти и пр.) имат видъ на органически вродени недостатѣци, които не внушаватъ надежди за особени художествени възможности, каквито предлага обикновената фотография. Някои пъкъ априорни сѣждения навеждатъ на съмнението, че цвѣтната фотография може би никога не ще се оформи въ оригинално изкуство, защото по оптическо въздействие и външна фактура, цвѣтниятъ образъ най-много се приближава до произведенията на живописъта и, по неизбежностъ, той винаги ще се намира подъ мощното ѝ влияние. И докато черно-белата фотография като аналитиченъ и синтетиченъ подходъ къмъ природата и живописъта заема крайнитѣ полюси на една и сѣща изобразителна дейностъ, цвѣтната фотография вѣроятно ще се подреди няиде къмъ срѣдата и то може би само като сурогатъ на живописъта.

Георги Ст. Георгиевъ

Планинарство и скиорство

Различаваме два вида скиорство, ски-планинарство и ски-спортъ. При първото скиитѣ служатъ главно като срѣдство, докато при второто тѣ сѣ целъ. Тукъ ще дадемъ нѣкои бележки относно ски-планинарството въ България.

Ски-планинарството е предшествувало ски-спорта. И въ България случаятъ е такъвъ. Първитѣ български скиори сѣ били туристи. Тѣ сѣ използвали скиитѣ за по-лесно извършване на своитѣ зимни излети. Като така тѣ не сѣ стараели да се усъвършенствуватъ въ ски-техниката. Възприели единъ пътъ Лиленфелдската техника*) тѣ си оставатъ тамъ и когато по-късно се явява и разпространява ски-спорта, а заедно съ него и друга техника — Арлбергската, много по-свършена и ефикасна — тѣ оставатъ много назадъ въ скиитѣ, поради нежеланието си да възприематъ новата техника, поради това че се чувствуватъ задоволени отъ старата, а може би и поради това че искатъ да се отличаватъ отъ обикновенитѣ скиори.

*) Въ Австрия скиитѣ сѣ били разпространени въ края на миналото столѣтие отъ Здарски. Последниятъ изработва една ски-техника, известна подъ името Лиленфелдска. Характерното при тази техника е било, че се е употребявало една дълга щика, посредството която сѣ извършвали и всички завои.

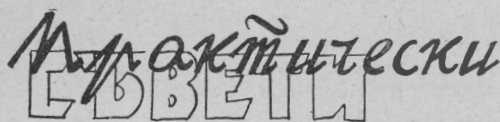
Постепенно, обаче, тѣ се виждатъ принудени да възприематъ новата техника, като следватъ онзи начинъ на пѣрзаяне, който имъ позволява да се спускатъ по-бързо и по-сигурно. И днесъ ние виждаме всички планинари да се пѣрзаятъ по тази техника.

Но все пакъ, у планинаритѣ все още е останало стремлението да се отличаватъ отъ скиоритѣ-спортисти. И тѣ не изпускатъ случая да го проявятъ по единъ или другъ начинъ.

Така днесъ все още се намиратъ мнозина туристи, които употребяватъ за своитѣ ски-излети кжситѣ ски, докато последнитѣ се употребяватъ въ високопланинскитѣ мѣста само презъ лѣтнитѣ месеци за преминаването на кжси заснѣжени разстояния или прѣспи. Безъ съмнение е, че презъ време на голѣмитѣ излети, тѣзи ски сѣ много по-удобни за носене отколкото дългитѣ, но пѣрзаянето съ тѣхъ при дълбокъ снѣгъ е крайно неудобно, тѣй като носимата имъ способностъ е извънредно малка и, като така, много лесно се влияятъ отъ скоростта, — т. е. при развиването на по-голѣма скоростъ, както впрочемъ и при дългитѣ ски, относителното тегло на скиора се намалява и въ такъвъ моментъ, достатъчно е да се обрмени едната ска повече отколкото другата — да пропадне въ снѣга, за да полетимъ съ главата напредъ. За да се избегнатъ такива нежелателни моменти, необходимо е приложението на по-дългитѣ ски (2,20 м.), върху които човѣкъ се чувствува много по-стабиленъ. Може би изпълнението на завоитѣ съ дългитѣ ски да е по-трудно за начеващия; за напредналия скиоръ, обаче, разликата въ дължината на скиитѣ не би играла сѣществена роля.

Тѣй като туриститѣ сѣ въ постояненъ допиръ съ планината и разполагатъ съ най-голѣмата опитностъ въ лѣтното и зимно планинарство, то желателно би било всичкитѣ нови смислени технически приспособления да се възведатъ най-напредъ отъ тѣхъ и после възприематъ отъ скиоритѣ спортисти, а не обратно както е случаятъ у насъ. Нашитѣ туристи трѣбва да бждатъ новаторитѣ въ скиорството и да служатъ като мѣрило за всички технически нововѣдения.

Мурa

Храната на планинаря

Планинарьтъ, съ постояннитѣ и разнообразни усилия, които трѣбва да даде, и въ условията при които е поставенъ, е може-би този който за 24 часа изразходва най-много калорична енергия — отъ 4,000 до 6,000 калории. За да се покрие тази загуба мнозина препорѣчватъ по-

често хранене — дори през всеки два часа. Но известно е, че действията на стомаха и тъзи на мускулитъ, настанали въ едно и също време, сж въ разрѣзъ едно на друго. Ето защо планинарътъ би трѣбвало да се приучава къмъ въздържане отъ честото хранене, пъкъ даже и отъ обѣдъ, тъй като често по това време излетитъ изискватъ най-големо участие на мускулитъ. Въ такъвъ случай главното ядене ще става вечеръ, за да може при почивката храната да се приеме по-лесно отъ тѣлото.

Храната на планинаръ трѣбва да бѣде лишена отъ консерви, да съдържа много калории и значително количество вода, да бѣде лесно-смилаема и да съдържа витамини, особено въ случай на продължителенъ излетъ. Тя трѣбва да бѣде поемана въ такова количество, че стомахътъ да се чувствува наситенъ.

Такава храна сж прѣснитъ зарзавати, месото, тестенитъ издѣлия, маслото, кашкавалътъ и сиренето, захарътъ и яйцата.

Сутринъ е по-добре да се взема лека храна, особено ако предстои много пѣть и качване. Но тази храна трѣбва да бѣде обилна и силна. Храни като яйцата и месото трѣбва да се избѣгватъ. Най-доброто е чаша млѣко или кафе (за предпочитане прѣдъ чая), много горещо и много подсладено, придружено съ масло, медъ или друго сладко, взети съ хлѣбъ или бисквити. Ако се държи непремѣнно на яйцата, то тѣ да се пиятъ сурови.

Презъ време на излета, най-добрата храна ще бѣде, несъмнено, прѣснитъ и сушенитъ плодове, мармаладътъ, разнитъ сладка и бисквити.

Освенъ това, всѣки излѣтуващъ трѣбва да има въ джоба си сушени сини сливи, сухо грозде, орѣхи, фъстъци, лешници и др. п. Смѣсени тѣзи четири вида плодове съставляватъ една извънредно питателна храна. Отъ своя страна, фъстъцитъ иматъ и това добро качество да овлажняватъ чрезъ маслото, което съдържатъ, устната кухина, като по този начинъ уталожаватъ жаждата. А пъкъ обстоятелството, че трѣбва да се белятъ и ядатъ единъ по единъ увеличаватъ психически тѣхната хранителна стойностъ.

Следъ свършване на излета, при пристигането въ хижата, добре е да се взематъ единъ-два чая, слабо подсладени съ нѣколко капки ромъ или конякъ. Сега свободно може да се яде месо или колбаси, придружени съ кашкавалъ или масло. Тлъстинитъ не сж за препорѣчване, тъй като сж мжнотсмилаеми. Ето точно въ какво трѣбва да се състои едно вечерно ядене: 125 гр. месо; 70 гр. гарнитура на месото; 60 гр. масло, кашкавалъ или сирене; 200 гр. картофи; 75 гр. риба; 25 гр. бисквити; млѣко и яйца. Общо на день би трѣбвало да се взема и 60 гр. захаръ.

Относно *питиета*, сжщо така следва да се направятъ нѣкои забележки. При единъ непосиленъ излетенъ день, планинарътъ изхвърля около 4 литра вода. При изкачването добре е да не се пиятъ никакви течности. Отъ друга страна, по върховетъ обикновено не разпола-

гаме съ вода или други питиета, следователно тази загуба откъмъ вода ще има да запълнимъ най-вече при слизане и при вечерното ядене. Нѣкои лѣкари даже считатъ, че една чаша слабо вино взета при вечерята, би допринесло извънредно много за възстановяване на загубената презъ деня енергия.

Забележката направена по отношение на храната — че трѣбва да свикваме и на гладъ — е еднаква, ако не и повече умѣстна за питиетата, въ частности водата. Всѣки планинаръ би трѣбвало да се приучи къмъ лишението отъ вода.

Що се отнася до алкохола общо взето установено е, че употребенъ при упражняване на планинарството той дава отрицателни резултати. Все пакъ, мнозина планинари, пъкъ и лѣкари, сж на мнение, че всѣки планинаръ би трѣбвало да има скрито въ раницата едно стъкло съ силенъ алкохолъ, като ромъ, конякъ и др., което да се пази само за крайни случаи. Въ последнитъ, алкохолътъ може да даде достатъчно сили за да настѣпи едно оживление, но не трѣбва да се забравя, че това ободряване ще бѣде последвано отъ едно още по-силно отпадане. Оттамъ и възгледътъ, че алкохолътъ трѣбва да се употребява само въ случай на крайна мѣрка.

Д-ръ Л. Телчаровъ

Въпроси отговори

А. Савовъ — София. Въ Пиринъ е предпочитателно да се правятъ зимни излети въ края на февруарий и презъ цѣлия мартъ. Засега снѣгътъ е още малъкъ и не е покрилъ добре мореннитъ пространства на долините.

И. Ц. — София. Събираната такса отъ Планинската спасителна служба за дадена помощъ на пострадалъ въ планината, служи за закупуване на нови шейни, на медикаменти и превързочни материали. Тази такса се събира отъ пострадалия допълнително и то само въ случай, че той може да я даде.

Чиновникъ — Варна. Статитъ въ „Български туристъ“ не сж хонорувани. Вашата статия не можемъ да помѣстимъ въ февруарската книжка, понеже третира лѣтенъ излетъ.

М. С. — Разлогъ. Въ София нѣма туристическа спална.

Д. Т. — Карлово. Списанието презъ миналата година, шо се отнася до своитъ последни две книжки, закъснѣ вследствие повикването въ запасъ на редактора.

*) Въ тази рубрика ще отговаряме на всички зададени въпроси въ връзка съ списанието, както и въ връзка съ планината и туризма.

Юбилейно издание на Българския туристически съюз, 1940 г., 148 стр., 25 приложения
Редакторът Д-ръ Божко Ковачевски.

Това е въ истинския смисъл на думата луксозно и изцѣло издържано издание, което напълно съответствува на голѣмия ръстъ на съграденото въ продължение на четири десетилѣтия съюзно дѣло.

Следъ краткото предисловие, което сочи целта на сборника да припомни дѣлото на Българския туристически съюзъ, да бѣде день на отплата къмъ всички голѣми и малки дейци въ това движение и същевременно залогъ за утешни успѣхи, нашиятъ уважаванъ доскорощенъ председателъ г. Иванъ Раевъ, дава единъ обхватъ върху идейната основа на нашето движение въ статията си „Духъ и идеологични насоки на българския туризъмъ“. Започвайки съ поетичното отношение къмъ природата, въ което нѣкои подчертаватъ романтизма, г. Раевъ се спира на първия туристъ-поетъ Бачо Киро и проследява духовното възрастване на природопоклонството — „стинийниятъ първиченъ нагонъ постепенно се подчинява на съзнанието, взема културни форми и разумътъ го използва за общокултурни, обществени и народопопезни цели.“

Познатиятъ нашъ туристически авторъ г. Павелъ Делирадевъ дава една прекрасна географско-туристическа монография „Срѣдна-гора въ географията, историята и планинарството.“ Съ прецизия и изисканъ стилъ, съ който вече сме свикнали да го четемъ, г. Делирадевъ ни запознава съ тази тъй красива и изпълваща съ национална гордостъ планина, проследявайки ней-

ното име, географско положение и ролята ѝ въ нашата историческа сѣдба.

Въ своята статия „Алеко Константиновъ“ нашиятъ голѣмъ ученъ г. проф. д-ръ Борисъ Йоцовъ проследява жизнения пѣтъ и творческо възмогване на родоначалника на българския туризъмъ — любимецътъ Алеко. Това сж възторжени думи на любовъ и признателностъ къмъ великия българинъ, които г. проф. Йоцовъ произнесе на юбилейното Алеково утро въ Академията на наукитъ.

Една много ценна студия „Културното овладяване на българскитъ планини“, ни дава г. Георги Ст. Георгиевъ, започвайки съ първичното влѣчение къмъ природата, за да стигне до днешното културно отношение къмъ сжщата, явяваща се вече като изворъ на духовни сили и физическа мощъ. Статията на г. Георгиевъ е ценна и затова, че дава една вѣрна историческа постановка на въпроса, проследява различнитъ епохи още отъ най-древното минало и стига до вѣрното заключение: културното овладяване на нашитъ планини нѣма да спре, защото то е единъ отъ вѣчнитъ процеси въ жизнената дейностъ на нашия народъ.

Писателътъ г. Георги Константиновъ въ статията „Иванъ Вазовъ и българската природа“ изтъква голѣмата любовъ на великия български поетъ къмъ природата, върху която той най-често е спиралъ своя творчески взоръ.

Г-нъ Павелъ Кебърле е написалъ статия върху „Защита на природата и туризма“. Една наременна тема, предъ видъ на това, че разрастващиятъ се неорганизиранъ туризъмъ у насъ е може би най-голѣмия врагъ на природата.

Нашиятъ известенъ художникъ и добъръ туристъ г. проф. Василъ Захариевъ пише върху „Планината, отразена въ българското изкуство“, изтъквайки абългарскитъ художници, творчеството на които е било повече или по-малко вдъхновено отъ планината и изказва вѣрата си, че за въ бѣдеще планинския миръ ще заема по-видно мѣсто въ нашитъ художествени творби.

„Планината въ българската литература“ е предадена въ статията на Никола Филиповъ, вече покойникъ.

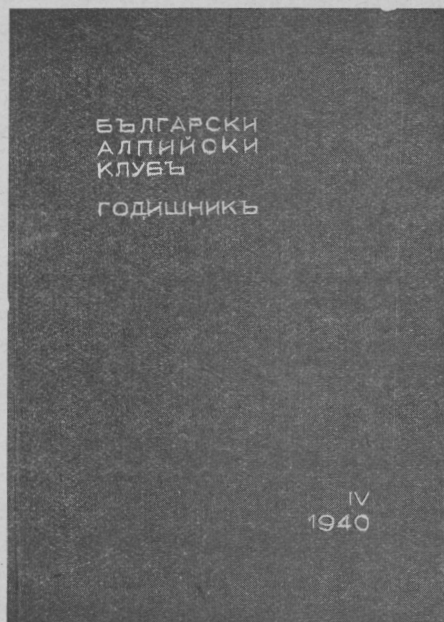
Директорътъ на Метеора г. Киро Т. Кировъ, въ статията си „Границата на планинския климатъ въ България“ се спира на атмосферното налѣгане, влажностъ, облачностъ, въздушна температура, валежи, слънчево грѣене и пр. и дава ценни приноси въ тази областъ.

Съюзниятъ архитектъ г. Генчо Скордевъ прави прегледъ на нашата строителна дейностъ, спирайки се върху всички хихи, заслони, домове и пр., изградени съ много трудъ, съ много идеализъмъ и жертви отъ българскитъ туристи.

Подъ надсловъ „Четиридесетъ години“, д-ръ Пѣйо Пѣевъ проследява хронологически изминатия пѣтъ отъ туристическото движение, спирайки се на съюзнитъ конгреси и по-важни събития. Това е една кратка съюзна история.

Корицата и винеткитъ сж отъ Проф. Захариевъ. Всичко е резюмирано на френски и нѣмски.

Найденъ Памукчиевъ

122 страници голѣмъ форматъ, съ 13 приложения и 1 карта. Издание на Българския алпийски клубъ. София, 1940 г. Уредникъ Божидаръ Стоичковъ.

По случай 10-годишнината отъ основаването си, Българскиятъ алпийски клубъ е издалъ своя четвърти годишникъ. Поставилъ си предимно планинарски задачи, клубътъ на българскитъ алпинисти (планинари) се очѣрта като научно-планинарска организация, която работи и допринесе значително за изучаването и преодоляването на забележителни обекти въ нашитъ високи планини. Тая дейностъ, която се яви като естествено продължение на постигнатитъ резултати отъ съществуващитъ туристически организации у насъ, обхваща нови търсения въ единъ другъ свѣтъ — високата планина — свѣтътъ на романтиката, непознатитъ сили и висинитъ.

Д-ръ Любенъ Телчаровъ, виденъ нашъ планинаръ, разглежда накратко постиженията на Българския алпийски клубъ презъ десеттѣ години отъ неговото съществуване и дава сполучливи изяснения на нѣкои планински разбирания, наслоени въ литературата за планинарството.

Въ Годишника сж отпечатани нѣколко голѣми научни трудове отъ видни представители на нашата планинарска литература. На първо мѣсто стои новиятъ трудъ на Павелъ Делирадевъ — „Срѣдна Рила и нейнитъ поддѣления“, малко позната, но най-занимателна за наука и планинарство рилска частъ, съ нейнитъ петъ дѣла: Канарски, Шишковишки, Скакавишки, Маринковишки и Бричеборски.

Оригинални и първи по рода си у насъ сж научнитъ изследвания въ Северозападна Рила на Петъръ Пауновъ — „Морфометрични и температурни измѣрвания на Седемтѣ рилски езера въ Северозападна Рила“. Съ тия изследвания се даватъ интересни обяснения за рилскитъ езера и се установяватъ редица непознати досега факти въ Великата рилска пустиня, най-високата планина на Балканския полуостровъ.

Киро Кировъ е написалъ обширенъ трудъ „Метеорологични условия за зимното планинарство въ Югозападна България“, съ който дава научна постановка на редица нови изследвания, въ връзка съ възможноститъ за развитие на зимното планинарство и зимния спортъ у насъ. Много ценни сж практическитъ указания, които могатъ да се издаватъ отъ тия научни издирвания на Директора на Централния метеорологиченъ институтъ.

Въ връзка съ изследванията на климатичнитъ промѣни въ високата планина, така ценни за науката, въздухоплаването, стопанския животъ и планинарството, е и трудътъ на Димитър Бакаловъ — „Приносъ за метеорологичното изследване на връхъ Мусала“.

Проучването и завладяването на планинитъ е тѣсно свързано съ развитието на фотографията, въ която напоследъкъ се постигнаха редица практически разрешения. За най-новитъ постижения въ тая областъ е студията „Цвѣтната фотография и планинарство“ отъ Георги Ст. Георгиевъ, отъ когото сж помѣстени и нѣколко снимки, които представляватъ първица въ нашата планинска фотография по сюжетност, образност и внушителност.

Д-ръ Любенъ Пеневъ е разработилъ тема „Какъ организмътъ се нагласява при мускулното упражняване“, въ която заключава, че „въ интересъ на всички ни е навика да упражняваме известенъ спортъ — ходене, катерене, плуване и пр., защото добре тренираниятъ здравъ човѣкъ е полезенъ не само на себе си, но и на обществото“.

Единствено изключение въ така издържания сборникъ прави може-би статията на д-ръ Теодосий Смѣдовски — „Човѣкъ, планина и религия“, въ която се обяснява нѣкаква свѣрхестествена действителност и „апокалиптичнитъ катаклизми на всемира“. Твърдението, че планинарството е мистицизъмъ — други планинари твърдятъ, че е религия, трети, че е романтизъмъ и пр. — напомня нѣкой стари прозрения за битието и природата.

Годишникътъ на Алпийския клубъ, изященъ като графическо издание, е придруженъ съ отбрани снимки, плодъ на рѣдко хубави постижения отъ нашитъ фотограф-планинари: Георги Георгиевъ, д-ръ Влаховъ, Ненковъ, Загоровъ, Миронски и др.

Изобщо излѣзлитъ досега годишници на Алпийския клубъ, макаръ и да се считатъ отъ самитъ алпинисти за скромни приноси въ нашата литература, обогатяватъ научнитъ изследвания за нашитъ планини и представляватъ съкровищница за наука и планинарство.

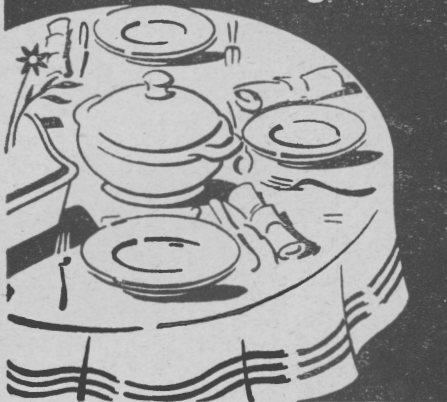
Г. Клисаровъ

ШОКОЛАДЕНИ
ИЗДѢЛИЯ

НЕ СЕ
НУЖДАЕ
ОТЪ
РЕКЛАМА

В. ПЪЕВЪ
АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО

*Есдобе
и прибори
за бѣлки даиъ*

Напредъ
София Дондуковъ 25

СПОРТНИ
ПРИНАДЛЕЖНОСТИ

ИЗЛѢЗЛА ОТЪ СРѢ-
ДАТА НА ОБЩЕСТВО-
ТО, ЦЕЛЪТА НА ВСѢ-
КА ЕДНА КООПЕРА-
ЦИЯ Е ДА ОБСЛУЖВА
ТОВА ОБЩЕСТВО, КА-
ТО РЕАЛИЗИРВА СА-
МО ОНИЯ ПЕЧАЛБИ,
КОИТО СЪЖ НУЖДНИ
ЗА НЕЙНОТО ФУНК-
ЦИОНИРАНЕ

ТУРИСТИЧЕСКА
КООПЕРАЦИЯ

ЗАВОДИ
НИКОЛА
ЧИЛОВЪ А. Д.

ПОДЪ БЪЛГАРСКОТО
СЛЪНЦЕ

САМО СЪ

БЪЛГАРСКИЯ
СПОРТЕНЪ КРЕМЪ

ИДЕАЛЪ

Съ планинско слънце и
ЛО-ЛА кремъ
веселъ изразъ и здравъ тенъ

В. К. ДЮКМЕДЖИЕВЪ
МАРИЯ ЛУИЗА, 67
ТЕЛ. 3-13-39

АВТОМОБИЛНИ
МАТЕРИАЛИ

МАСЛО

МАСЛЕНИ
СПИРАЧКИ

Ate

ВСИЧКО ЗА ТУРИЗЪМЪ
ПЛАНИНАРСТВО И
СПОРТЪ

ФАКТОРЪ

ДИЧЕВЪ

НА ПЪТЪ НЕ
ЗАБРАВЯЙ КОНЯКЪ